

ΤΑΞΕΙΔΙ ΣΤΗΝ ΑΡΚΑΔΙΑ

Τ Ρ Ι Κ Ο Ρ Φ Α

Ἐγυρνούσαμε ἀπὸ τῆ Βυτίνα. Ἐνῶ μπαίναμε ἔς τὲς ρεματιῆς τῆς Σελίμνας, μᾶς πῆρε ἡ νύχτα. Ἀπὸ τοὺς μισογχεμισμένους καὶ τρυπητοὺς τοίχους τοῦ πύργου τῆς Ζαράκοθας, ποῦ ὑψώνονταν ἐκεῖ ἐπάνω σὲ μιὰ σύλλογην βᾶχην, θυμίζοντας τριπένδοξα πολεμικὰ χρόνια τοῦ τόπου, εἶχαν τραβηγτῆ τὰ ροδοκοκκινάδια ποῦ τοὺς περιχύνε κάθε βραδῦ ἡ πορφύρα τοῦ βασιλευμένου ἡλίου. Τῆς Δαβιᾶς ἡ κοιλάδα, ποῦ ἀφήναμε πίσω μας, θαμποπρασίνιζε κάτω ἀπὸ τὰ ὕστατα ἑσπερινὰ ἀπόφωτα ὅπου κρατιῶνταν κατὰ τῆ δύση ἀκόμα, στενόμακρη, φυλαγμένη περίγυρα ἀπὸ ψηλὰ βουνὰ καὶ ὀλόσπαρτη ἀπὸ κατάμεστες κλαμποκιῆς ὄψιμες. Καταμεστῆς τὴν αὐλάκωνε, ὡσάν ἓνα μεγάλο χωράφι, τὸ σιγαλὸ κ' ἡμερώτατο ποτάμι τῆς Πιάνας, ὅπου τῆς περιπότιζε τὲς φυτιῆς, καὶ τὰ γεννημάτῃ τῆς τ' ἄρθονα τ' ἄλεθαν ὀλονέν οἱ ἀρίφνητοι νερόμηλοι περίγυρα ἔς τὰ ριζά. Ὀλίγο δῶθε ἀπὸ τὰ δυτικὰ καρφοβούνια, πίσω ἀπὸ τὸ πετρωτὸ Βαλτέτσι, κατὰ τὸ Χρυσοβίτσι, τὰ ἔλατα τοῦ βουνοῦ μαυρολογούσαν τὸ ἐν' ἀποκάτω ἀπὸ τ' ἄλλο, ἀραδαριά, ὀλόρθα, ὡσάν λεροὶ χαραμῆδες τῆς νύχτας.

Ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντα, μακρὰ, ἀπὸ τὰ καλοχῶματα ράχια τῆς Πιάνας, ξεβγαίναν ὡσάν πελώρια νεχτερινὰ ὄρνια, κατάμαυρα καὶ γοργόρτερα, βαριά ἄγρια σύγνεφα, ὅπ' ἀρμένιζαν ὡσάν πειρατικά καράβια ἔς τὸν σουρουπαμένον οὐρανὸ καὶ καταπλακῶνονταν τετραπανωτά, ὡσάν ναυάγια τῆς Μαύρης Θάλασσας, ἐπάνω ἔς τὴν μυτερὴν Χρέπα, τὴν ὑψηλότερη κορυφὴν τοῦ Μαινάλου. Ὡς ποῦ χάθηκε ἡ κορυφὴ ἐκεῖνη ὀλόβολη μέσα ἔς τὴν βαθύτατη μαυρίλα τους, σκοτεινίασαν καὶ τ' ἀθέρεια ἄνω καὶ κάτω τὰ γῆινα. Καὶ παρόμοιζαν μὲ χιλιούς μύριους κρωγμούς καὶ μουγκρισμούς, ὅταν βροντολογοῦσαν, ὅπ' ἀκούγαν καὶ τρομασμένοι ξυπνοῦσαν τῶν λαγκαδιῶν τῆς Σελίμνας οἱ ἀντίλαλοι κ' ἔβγαναν ἀπὸ τὰ κοιταριά τους ὡσάν πελελοὶ κ' ἔτρεχαν ὄξω πρὸς τὴν κοιλάδα. Ἐλεγεσ πῶς ἐπατιῶνταν ἀπὸ τὰ μύρια τους πόδια τὰ θυμάρια, ποῦ τὴν ὥρα ἐκεῖνη ἀνάδιαν μοσχοβολιᾶν ἀσυγκρίτη. Συμβολικὴ ὥρα καὶ τοποθεσία παράδοξη, ὅπου ἡ ἀσύλληπτος εἰκὼνας τους καὶ τὰ στοιχεῖα τ' ἀόρατα σοῦ συναρπάζουν ὡσάν νεράιδες τῆ φαντασία, καὶ γένεσαι μαγικά τότε καὶ βουνὸ καὶ κάμπος καὶ θυμάρι κ' ἔλατος καὶ σουρούπωμα καὶ ποτάμι καὶ σύγνεφο καὶ βροντὴ καὶ ἀντίλαλος, ἀπ' ὅλα.

Ὅταν ἡ Χρέπα μαυλαίει σύγνεφα, λέγουν οἱ κάτοικοι τοῦ Μαινάλου, βροχὴ θέλει πιάσει. Κ' ἔβλεπεξ ξάρνου τοὺς γεωργούς νὰ ξεπετιῶνται ἀπὸ τὰ ὀργώματα μὲ τὰ τσαπιά καὶ μὲ τὰ δικέλια ἔς τὰ χέρια τους, ἄντρες καὶ γυναῖκες, καὶ νὰ συμαζεύωνται κατὰ τὸ χωριό. Ἄλλοι πεζοὶ καὶ ἄλλοι ἔς τὰ ζωντόβολά τους καθάλα, περνοῦσαν σιμὰ μας, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, μᾶς χάριζαν ἀπὸ ἓνα ξηρὸ χαιρέτισμα, κατὰ τὸ συνήθιο τους, καὶ τραβοῦσαν τὸ δρόμο γλήγωροι καὶ ἀμύλητοι, σάν γιὰ νὰ προστάκουν εἰς τὸ καλύβι των ζεστῆ τῆ μομπότα. Κ' οἱ πιστικοὶ μὲ σουρίγματα καὶ μὲ σάλαγους ροβόλαγαν τὰ κοπάδια ἀπὸ τὲς πλαγιῆς ἔς τὰ μαντριά.

Πῆραμε σύντομο μονοπάτι καὶ ἀφήκαμε παράμερα τὸν πλατύδρομο ποῦ γένεται τώρα καὶ χασομεραεῖ πολὺ. Ἡῦραμε πίσσα τὸ τρισκοτέιδο μέσα ἔς τὲς βαθουλὲς τῆς Σελίμνας κλεισοῦρες. Καλοτυχιά μας πάλι ποῦ ἦταν καλότοπος καὶ τοῦ ζῶου ἡ προσοχὴ δὲν ἔκαρφόνετο τόσο ἔς τὸ στέρεο πάτημα ὅσο ἔς τὴν γληγοράδα. Καὶ ἔς ὀλίγην ὥρα βγήκαμε ἔς τὰ Τρίκορφα. Μαῦροι μεγάλοι σωροί, ὡσάν ἀπὸ κάρθουνα στιθασμένιοι, μᾶς περικύκλωσαν ἐδῶ πολυδρομοί. Ἦταν ἡ κοντορραχοῦλες τῶν Τρίκορφων, ἡ πολλὲς καὶ συγκαλλημένες. Καὶ κλώθαμε κοντορραχοῦλες καὶ συναλλάζαμε μονοπάτια.

Εἰς τὰ στρεφογυρίσματα τοῦτα ὅλα, μονάχα τὰ μικρὰ καὶ ἀνάγια φῶτα τῆς Σελίμνας ξανοίγαμε ἀντίκρινά μας, ὡσάν κωλοφωτιῆς μέσα σὲ δάσος μέγα. Τίποτα δὲν ἐβλέπαμε ἄλλο. Μᾶς ἔπιακε κ' ἡ βροχὴ. Σιγαλὴ καὶ ψιγαλητῆ, χαριτωμένη καλοκαιρινὴ βροχὴ, ὅμως ἀσταμάτηγη. Ὁ μπροστινός μας ὁ σύντροφος, πίστεψε τότε ὅτι χάσαμε καὶ τὸ δρόμο· κ' ἔβαλε κραυγὴ πρὸς τοὺς δυὸ ἀγωγιᾶτες μας, ὅπ' εἶχαν μείνει πίσω γλυκομιλιῶντας. Ἀλλὰ τὰ μουάρια βλέπουν τὴ νύχτα καὶ μὲ τὸ μεγαλεῖτερο ἀκόμα σκοτάδι, καὶ ὅσο αὐτὰ προβατοῦσαν καλὰ καὶ σίγουρα, ἐτήμαινε ὅτι σὲ δρόμον πατημένον εὐρισκόμεθα. Καὶ τῆς Χρέπας τὰ σύγνεφα, μὲ τὲς ἀναλαμπὲς ὅπ' ἄρχισαν σύνωρα φέγγοντάς μας καθκρά, μᾶς ἐδειξαν ὅτι πατοῦσαμε δρόμο. Ἐνα μοναχά, ποῦ πεδικλῶνοντο ἔς τὰ κοτρώνια, τὰ γλιστερὰ, τῶν ζῶων τὰ πόδια καὶ δὲν ἐδύνοντο νὰ στρώσουν ὀγλήγορο καὶ ἀνοιχτὸ πάτημα.

Σύχασε ὁ σύντροφος ὁ λιγρόψυχος. Ὁ κοντινός του, ἄροθος καὶ νυχτομαθημένος μὲ τέτοια κακοκαίρια, πῆρε τραγοῦδι, ὡσάν νὰ ἦσαν γνώριμοί του, ξαδέφφια του, ἡ ἐρημιὰ, ἡ νύχτα καὶ τ' οὐρανοῦ τὸ νερό. Χαρὰ ἔς τὰ θάρρητα τὰ πολλὰ καὶ τὴν τρανὴ εὐθυμία του. Ἄς μᾶς ἐμῶσκενε ἡ ψιχάλα, ἄς μᾶς φοβέριζε μὲ τοὺς ἀριῶδες βρουγισμούς τῆς ἡ Χρέπα. Τὰ ρεματάγια εἶχαν κινήσει περίγυρά μας. Ὅταν δὲν ἐμπομπούνηζε ἡ Χρέπα, ἔρχονταν ὡς τὴν ἀκοή μας τὰ ξεψυχισμένα μουρμουρητὰ τους μαζὶ μὲ τὸ λιανοψιθύρισμα τῆς βροχῆς. Κι ὅταν λαμποκοποῦσαν τὰ σύγνεφα, ἡ ψιλὲς βελδωτὲς στάλες τῆς βροχῆς ἐδάρνοντο πύρινες, ὡσάν ἀγτίδες ἀπὸ ἡλιοσασίλεμα, ἔσθεναν τὰ μουρμουρητὰ καὶ πρόβαιναν ἔς τὰ μάτια μας ἡ θολὲς νεροσυρμῆς, ποῦ πέραγαν ἐμπροστά μας κ' ἔτρεχαν πρὸς τὸν κατήφορο τοῦ βουνοῦ. Τότε, μὲ τὲς

ἀναλαμπές, ἔδειχναν ὑπερήφανα καὶ τῶν Τρικόρφων ἢ ράγες τὰ φημισμένα ταμπούρια τοῦ Γέρου τοῦ Μωριᾶ, τὰ παλιὰ καὶ μισοχαλασμένα, ὡς νὰ τὰ φαγε ὄχι ὁ πολὺς καιρὸς ποῦ πέρασε ἐπάνωθ' αὐτοὺς, ἀλλ' ἡ μπαρούτ' ἢ ἀμέτρητη ποῦ κήκε καὶ μέσα κι ὄζω ἀπὸ τὰ χονδρά τους προχώματα.

Ἡ ἴδιες ἀναλαμπές μᾶς ξεσκέπασαν ἀπὸ τὴν πυκνὴ μαυρίλα καὶ τὸ περιπόθητο γιὰ ἐμᾶς τότε χάνι τῶν Τρικόρφων. Τὸ εἶδε ὁ μπροστινὸς σύντροφος, ὁ λιγὸψυγος, δυὸ τρεῖς βολές 'ς τὴ φέξη τῆς ἀστραπῆς κι ἀναστέναξε ἀπὸ ξαλάφρωση καὶ λαρωμό. Τὸ εἶδε ὁ δευτέρος, ὁ ἄροθος καὶ ξεθαρρεμένος, κ' ἔκοψε τὸ τραγούδι τοῦ τὸ γλυκὸν ἄχο, ὡς νὰ τοῦ ἦλθε πικρὰ ποῦ φθάνουμε σὲ χάνι, ὡς νὰ ἤθελε ν' ἀλαργεῖ ἀκόμα ὁ δρόμος μέσα 'ς τὴν ἐρημιὰ τοῦ σκοταδιοῦ καὶ τὴ λαχτάρᾳ τῆς κακοκαιρίας. Μὲ χιλιάδες κραυγὲς μᾶς ἀνοῖξαν 'ς τὸ χάνι. Ὡς νὰ θρῖσκοντο τὴν ὦρα ἐκεῖνη ὄλ' οἱ κάτοικοι τοῦ βυθισμένοι 'ς τὸν πρωτότυπνο. Ξεκαθαλικεύομε. Δένουμε τὰ ζῶα ἀπὸ τοὺς ξύλινους στύλους τοῦ χαγιατιοῦ καὶ μπαίνοντας 'ς τὸ στατό, τί νὰ ἰδοῦμε. Ἐτραῶγε ὁ ἀφεντικὸς τοῦ χανιοῦ μὲ τὸ κοπέλι τοῦ μέσα σὲ μιὰ πινακὰ πῆλινη, καὶ 'ς τ' ἄλλο χῶρισμα, τὸ πατωμένο, ἢ γυναικίως νυχτέρευαν. Ἐνα δαίγμα τῆς φιλοξενίας τῶν Ἀρκάδων.

— Κρασί, ζήτησ' ἕνας ἀπὸ μᾶς, λίγο κρασί δὲν ἔχετε νὰ μᾶς δώσετε;

— Ὅχι γιὰ νὰ μᾶς μιλήσουν δὲν ἄδειασαν τὰ στόματά τους, ἀλλ' οὔτε τὰ κεφάλια τους δὲν ἐσήκωσαν οἱ ἄντρες. Ἡ κόρη ὁμως ὅπου μᾶς ἀνοῖξε, δίχως νὰ τοὺς ρωτήσῃ τοὺς λιμασμένους ἀρσενικούς, ἀφίνει τὴ δροῦγα τῆς μὲ τὴ λευκὴ τουλούπα μισοκλωσμένη 'ς ἕναν γαῖκο, χώνεται 'ς τὸ παραμέρισμα τῶν γυναικῶν καὶ γυρίζει προσφέροντάς μας 'ς τὰ χέρια μ' εὐγενικώτατον τρόπο ἐλάτινο κανατάκι μικρὸ γιομάτο ἀπὸ ξανθὸ πολυᾶφρο κρασί. Πίνουμε 'ς τὴν ἀράδα ἐμεῖς ἀπὸ τὰ χέρια τῆς καὶ τὴν τηρᾶμε 'ς τὰ μάτια τὴν κεράστρα μας, γητεμένοι ἀπὸ τὴ θαυμασία τῆς κορμοστασιά. Ἦτον ὡς δεκαοχτὼ χρονῶν, ψηλὴ, ρωμαλέα, μεστωμένη, ροδοκόκκινη, περίμορφη, μὲ μαῦρα ὀλόνοιχτα μάτια ὡς τῆς πετροπέδικας, ἀπὸ τ' ἀγριολούλουδα ἐκεῖνα ποῦ μονάχα 'ς τ' ἀπάτητα δάση καὶ τὲς ἀβόσκητες ράγες τοῦ μυριόκορφου Μαινάλου φυτρώνουν. Δὲν ἐδέχθηκε μὴδὲ πληρωμὴν ἢ κυρά. Τέτοια γυναικίαι κἀλλη καὶ τέτοιες ἀρετὲς πάναγνες, κριμα νὰ μολεῦνται ἀπ' ἀνδρικά δάχτυλα ἀναίσθητα καὶ ἀπ' ἀφιλόξενα γνῶτα.

— Εἶδες τὸν ἀθεόφοβο; οὔτε χαιρέτισμα οὔτε τίποτα.

Εἶπε ὁ λιγὸψυγος σύντροφός μας, ὅταν σταμάτησε ἡ ψιγάλα κ' ἐβγήκαμε νὰ πάρουμε πάλι τὴ στράτα μας.

— Σώπαινε, τί μᾶς ἀποζήμιωσε τετράδιπλα ἢ κόρη του μὲ τὴν ὁμορφιά τῆς καὶ τὸν καλὸ τρόπο.

Τοῦ ἀποκριθῆκε ὁ κοντινὸς του, ὁ ἄροθος καὶ λίγο κοπελιάρης.

Εἶχαν ἔλθει κ' οἱ ἀγωγιάτες μας τότε. Ἀναστάλαξε ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὁ οὐρανός. Ἐπαῖψαν ἢ βροντῆς,

ἔσβυσαν ἢ τρομακτικὲς ἀναλαμπές, τὰ σύγνεφα κάπου κάπου ξεκόβοντο καὶ τώρα 'ς τὴν κομματιαστὴν ἀστροφεγγιὰ ἀνάριωνε λίγο λίγο τὸ σκοτάδι καὶ γύρω μας ξεχώριζαν θαμπὰ ραχούλα ἀπὸ ραχούλα καὶ ρευατιὰ ἀπὸ ρευατιὰ. Κι ὅταν ξεβγήκαμε ἀπὸ τὰ κλωθογυρίσματα τῶν Τρικόρφων καὶ πέρασαμε 'ς τὸν κατηφορικὸ μεγαλόδρομο τῆς Τριπολιτσᾶς, χαμηλά, πολὺ χαμηλά, μέσα 'ς τὴν ἀπατη καὶ μυστηριώδη σκοτεινιά ποῦ σκέπαζε τὸν πλατὺ κάμπο, εἶδαμε τὸ μέγα πλήθος τῶν φώτων τῆς κ' ἐμάλαξε τὴν ψυχὴ μας τὸ ἴδιο γλυκὸ αἶσθημα τοῦ ὁμορφονιοῦ τοῦ Λέανδρου, ὅταν 'ς τὸν Ἑλλησποντο κολυμπώντας ξαγνάντιζε τὸ σημάδι καὶ πολυπόθητο λύχνου τοῦ πύργου τῆς ξεπλανεμένης του κορασιάς.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

Ἡ ΛΥΡΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ

Στὸν Ψυχάρη

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

Ο ΕΡΩΤΑΣ
Η ΕΛΠΙΔΑ
Η ΧΑΡΑ
Η ΛΥΠΗ
ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ
Η ΖΗΛΙΑ
ΤΟ ΜΙΣΟΣ
ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ
ΠΑΡΘΕΝΕΣ

ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ

Ἄσος φανταστικό. Ὁ Ἐρωτὰς κοιμᾶται κι ὄνειρεύεται.

Μὲ φίλημ' ἀπὸ μενεξὲ καὶ γάδερ' ἀπ' ἀχτίνες,
Μὲ ἄρωμα τῆς λεμονιάς κι ἀγέρι τοῦ βουνοῦ,
Μὲ τραγουδάκια ποῦ σκορποῦν ὀλόξανθες Σειρήνες,
Μὲ κύματ' ἀφροστέφανα κι ἀστέρια τούρανοῦ,

Σὲ ὀλοπράσινη ἀγκαλιὰ καὶ ῥόδα τοῦ Ἀπρίλη,
Ὁ Ὑπνος μὲ τὰ μάγια του μὲς σ' ὄνειρα σὲ κύλισε,
Καὶ τῆς ἀγάπης τοὺς καημοὺς σοῦ ἔφερε στὰ χεῖλη,
Καὶ ἡ καρδιά σου ἀνοῖξε καὶ ἡ ψυχὴ σου μίλησε. . .

Κάθε σου λύπη σκοτεινὴ καὶ ῥόδινη χαρὰ
Ἐδίπλωσε ὁ ἄνεμος στὰ δυνατὰ φτερά του,
Καὶ σὰν πουλάκι ποῦ φωλιά τριγύρω λαχταροῦ,
Τὴ σκόρπισε στὰ φύλλα μας στὸ γοργοπέταμά του.

Μὴ κάθε ῥόδο ἀπὸ μᾶς εἶνε γλυκεῖα παρθένα,
Ὅπου σταλάζει τὴ δροσιὰ σὲ ἄρωμα καὶ γρῶμα,
Καὶ μὲ ὀλόδροσα φιλιὰ περνοῦμ' ἐρωτευμένα,
Καὶ εἶνε μίᾳ ἡ καρδιά μὲ τὸ γλυκὸ μας στόμα.

Κρούει τὸ χῶμα μυστικὰ ξανθὲς τοῦ Ἥλιου ἀχτίδες,
Κλέβει βροχούλα τούρανοῦ, δροσοῦλ' ἀπ' τὰ χαράματα,
Καὶ ὁ Ἀπρίλης μᾶς γεννᾷ, — ῥοδόφτερες ἐλπίδες, —
Καὶ μικροστάλαχτη ἡ δροσιὰ ξερκινεῖται στὰ κλάματα. . .

Κεῖν' ἡ ψυχὴ μας ἄρωμα, κεῖν' ἡ ζωὴ μας γρῶμα,
Κεῖν' ἡ πνοὴ μας παρθενιά κι ἀχτίνες τὰ μαλλιά μας,
Ὁ οὐρανὸς τὰ μάτια μας, ἡ χαρουργὴ τὸ στόμα,
Καὶ τῆς δροσιᾶς σταλαματιῆς τ' ἀτέλειωτα φιλιὰ μας.

Μᾶνθη στολίζουν τὴ χαρὰ κι ἄνθη στὴ λύπη φέρουν,
Μᾶνθη στολίζουν τὸ νεκρὸ καὶ μᾶνθη τὶς νυφούλες,
Μᾶνθη γελοῦνε τὴν καρδιά καὶ τὸν καημὸ τῆς παίρνουν
Ἀπάρθενο σὰν τὸ νερὸ στὶς κρυερὲς βρουσοῦλες. . .

Νεραΐδες ἡλιογέννητες μὲ μαγεμένο βλέμμα,
Σκορποῦμε ὄνειρα γλυκὰ τριγύρω χρυσοφτέρωτα,
Κεῖνομε θρόνο ὀλόχρυσο καὶ διαμαντέιο στέμμα,
Τῆς παρθενιάς τὴν ὁμορφιά καὶ τῆς καρδιάς τὸν ἔρωτα!

Μὲ φίλημ' ἀπὸ μενεξὲ καὶ γάδερ' ἀπ' ἀχτίνες,
Μὲ ἄρωμα τῆς λεμονιάς κι ἀγέρι τοῦ βουνοῦ,
Μὲ τραγουδάκια ποῦ σκορποῦν ὀλόξανθες Σειρήνες,
Μὲ κύματ' ἀφροστέφανα κι ἀστέρια τούρανοῦ,

Σὲ ὀλοπράσινη ἀγκαλιὰ καὶ ῥόδα τοῦ Ἀπρίλη,
Ὁ Ὑπνος μὲ τὰ μάγια του μὲς σ' ὄνειρα σὲ κύλισε,
Καὶ τῆς ἀγάπης τοὺς καημοὺς σοῦ ἔφερε στὰ χεῖλη,
Καὶ ἡ καρδιά σου ἀνοῖξε καὶ ἡ ψυχὴ σου μίλησε. . .

Ναρκόνοι ὁ Ὑπνος τὴ ματιὰ ὅπου ἀναταράζει
Σὰν κύμα ὀλοφούσκωτο ἀγάπης χίλια πάθη,
Ναρκόνοι ὁ ὕπνος τὴ ματιὰ, ποῦ μὲ τὴ λάμψη μοιάζει
Τῆς ἀστραπῆς ποῦ χάνεται μὲς τῆς ψυχῆς τὰ βᾶθη. . .

Κι ἂν στοὺς ἀνθρώπους ὁ Θεὸς ἔχαρισε ψυχὴ,
— Ἄνθος λευκὸ κι ἀμύριστο σὲ ἀφύλλα κλαδιά, —
Σὺ στὴν ψυχὴ μας ἔδωσες ζωὴ νὰ εὐτυχῇ,
Καὶ χάριτες τὸ φίλημα μᾶς: μὲ τὴν καρδιά!

Η ΕΛΠΙΔΑ

Σὰν περιστέρι: κάτασπρο σ' ὀλόθερμη φωλιά,
Γεννιέμαι μὲ τὸν ἄνθρωπο σὰν τὴν ψυχὴ στὸ σῶμα,
Πετῶ σὰν ὄνειρο χαρῆς μὲ ῥόδινα φιλιὰ,
Καὶ χάνομαι σὰν τούρανοῦ τὸ γαλαζένιο χρῶμα.

Λάμπω σὰν ἄστρο πράσινο σ' ὀλόμαυρη νυχτιά,
Εἶμαι τῆς Λύπης σάβανο καὶ τῆς Χαρῆς τὸ μάτι,
Ἐγὼ καθρέφτη τοῦ Θεοῦ τὴ σπλαχνικὴ ματιὰ,
Κεῖμαι στὴ νύχτα τῆς ζωῆς τῶν Μάγων μονοπάτι. . .

Μοιάζει ἡ ψυχὴ μου μὲ παλμὸ σὲ πονεμένα στήθια
Ποῦ τὸν κοιμίζουν ὄνειρα ῥοδόφτερα τ' Ἀπρίλη,
Μοιάζει ἡ ζωὴ μου τὰ γλυκὰ τῆς μάννας παραμύθια
Ὅπου τὸν ὕπνο φέρνουνε στὰ μάτια καὶ στὰ χεῖλη.

Μιά νύχτ' ἀπὸ τὸν Οὐρανὸ ἐχύθηκ' ἕνα ἀστέρι,
Καὶ τ' ἀσημένιο του τὸ φῶς σκορπίστηκε στὴ γῆ,
Καὶ σὰ διαμάντι ἔπεσε ἀπ' τοῦ Θεοῦ τὸ χέρι,
Τὸ ἄστρο ἢ ἐλπίδα ἦτανε, τὸ φῶς του ἢ αὐγὴ. . .

Τρέχουν τὰ χρόνια καὶ μ' αὐτὰ τρέχω κ' ἐγὼ μᾶζι,
Κι ἀκολουθῶ τὴν ψυχὴ ὅπου αἰώνια ζῇ,
Κεῖνε τὰ χρόνια κύματα, ψηλὰ σὰν τὸ βουνό,
Ποῦ τὸν αἰώνιο τῆς ζωῆς κυλοῦν ὠκεανό. . .

Νοιώθω ἕνα γτύπο στὴν καρδιά καὶ στὴν ψυχὴ μου κάτι,
Ὅπου δὲ μοιάζει μὲ χαρὰ μὰ οὔτε καὶ μὲ λύπη,
Μὴν τύχη καὶ μὲ βιάσκανε τοῦ ἔρωτα τὸ μάτι;
Σὰν κάτι νᾶχω στὴν καρδιά καὶ κάτι νὰ μοῦ λείπη. . .

Ἀγάπης λόγια τρυφερὰ δὲν ἄκουσ' ἀπὸ χεῖλη,
Κι οὔτε τὴ γλώσσα τῆς καρδιάς ποτὲ ὡς τώρα μίλησα,
Μοιάζει ἡ ψυχὴ μου χαρουργὴ παρθενικὴ τ' Ἀπρίλη, . .
Καὶ στόμα δὲ μὲ φίλησε καὶ στόμα δὲν ἐφίλησε. . .

Νοιώθω ἕνα γτύπο στὴν καρδιά καὶ στὴν ψυχὴ μου κάτι,
Γιατ' ἦταν φλόγα ἢ ματιὰ καὶ πυρκαγιὰ τὸ μάτι. . .
Τάχα κ' ἐκείνου ἢ καρδιά γιὰ μένα νὰ χτυπᾷ;
Τί τάχα κι ἂν τὸν ἀγαπῶ σὰν δὲ μὲ ἀγαπᾷ. . .

Η ΧΑΡΑ

Γεννήθηκα σ' ὀλόφωτα καὶ μαγικὰ παλάτια,
Ποῦ ἔχουν τὶς θύρες σφαλιστές, τὶς σκῆλες μαρμαρένιες,
Κεῖνο τὸ χρῶμα τούρανοῦ στὰ φωτερὰ μου μάτια,
Κεῖν' ἡ καρδιά μου ἀπειραχτὴ κι ὁ νοῦς μου δίχως ἔνοιες.

Στῆς μάννας τὴ θερμὴ ἀγκαλιὰ, στῆς νύφης τὸ στεφάνι,
Στὴ δόξα τοῦ πολεμιστῆ, στοῦ γέρου τὴν εὐχὴ,
Στοῦ κοριτσιοῦ τὴν παρθενιά, στ' ἀρνάκια τοῦ τσοπάνη,
Στὴν ἀπονήρευτη καρδιά καὶ στὴν ἀγνή ψυχὴ,

Στὸ γέλιο τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, στῆς μάγισσας τὸ μάτι,
Στῆς λίμνης τὰ γλυκὰ νερά, σ' ὀλόθερμη φωλιά,
Στοῦ μεθυμένου τὸ κρασί, στὸν ὕπνο τοῦ ἐργάτη,
Πετῶ κρυμμένη καὶ σκορποῦ ἀθάνατα φιλιὰ!

Ἐγὼ τὸ γέλιο σύντροφο καὶ τὴ γλυκεῖα ἐλπίδα,
Τοῦ γιασεμοῦ τὴν εὐωδιὰ στὸ στήθος καὶ στὰ χεῖλη,
Παρθένα κοσμογύριστη δὲ γνώρισα πατρίδα . . .
Σὰ χελιδόνι τοῦ Μαρτίου ποῦ φεύγει τὸν Ἀπρίλη. . .

Εἶμαι πλασμένη ἀπὸ ἀφρὸ ποῦν' στοῦ γιαιλοῦ τὴν ἄκρη,
Σὰν πεταλούδα διάφανη στ' ἀγιοκλήμα πετῶ,
Τὸ μάτι μου δὲν ἔχυσε καημοῦ καὶ πόνου δάκρυ,
Καὶ ταῖρι ὁμοῖο νὰ βρῶ γυρεύω καὶ ζητῶ.

Σὲ ῥοδοδάφνες, λιγαριές, μιά νύχτ' ἀσημωμένη,
Ἀπάντησα ἕνα ξανθὸ κι ὠραῖο παλληκάρι,
Καὶ στὴ ματιὰ του ἔνοιωσα καρδιά ἐρωτευμένη,
Καὶ στὴ ματιὰ μου ἔνοιωσε τῆς ὁμορφιάς τὴ χαρὴ.

Καὶ τὸ ξανθὸ τρελλόπαῖδο μὲ χεῖλη κερασένια,
Μᾶνψε φλόγα στὴν καρδιά καὶ στὴν ψυχὴ μου ἔνοιω,
Καὶ τῆς ἀγάπης τοὺς καημοὺς ἀρχίνησε νὰ πῆ,
Πρὶν ἢ καρδιά του βαγιστῇ κ' ἡ γλώσσα του κοπῇ:

Εἶδα τὸν ἕσπερο οὐρανὸ
Τὸ χρῶμα του νὰ χάσῃ,
Εἶδα τὸν κρῖνο ταπεινὸ
Στὸν ἄνεμο νὰ σπάσῃ,

Εἶδα νεράκι τοῦ βουνοῦ
Νὰ τρέχῃ θαλωμένο,
Εἶδα τ' ἀστέρι τούρανοῦ
Νὰ σβύσῃ καρφωμένο,

Εἶδα τὸ κύμα στὸ γιαιλό
Νὰ φριχτῇ μανιωμένο,
Εἶδα τὸν ἄνθρωπο τρελλό
Στὰ σίδερα δεμένο,

Εἶδα πικασμένο τὸν ἀητό,
Εἶδα βουβὸ τᾶχδόνι,
Κεῖδες τὸν ἄπιστο πιστό!
Κεῖδα καρδί' ἀπὸ χιόνι!

Καὶ τὸ τραγούδι ἔπαψε καὶ σβύστηκε καὶ χεῖλη
Καὶ πνίγηκε ἀπ' τοὺς στεναγμοὺς μὲς στῆς καρδιάς τὰ βᾶθη,
Καὶ τὸ ξανθὸ τρελλόπαῖδο μοῦ σήκωσε τὸ νοῦ,
Καὶ τὴ φωνὴ του ἀντιλαλοῦν οἱ ῥάγες τοῦ βουνοῦ.

Τὰ μάτια του ὀλόφωτα, λὲς καὶ τὰ εἶχε μάγισσα,
Μὲ τῆς ἀγάπης τὸ φίλι χίλιες φορές τὰ φίλησα,
Καὶ τὴν ψυχὴν του ἐκλεψα καὶ τὴν καρδιά του ἔβγισα,
Καὶ σὰ νεράκι στὸν ἄφρο στὴν ἀγκαλιὰ του κύλισα. . .
Κεῖνα τραγούδι ταιριαστὸ ἀρχίνησα νὰ πῶ,
Τραγούδι δίχως ὁμορφιά κι ἁρμονικὸ σκοπὸ:

Εἶν ἡ καρδιά καθρέφτης μαγεμένος,
Ποῦ τὸν φωτίζει ἀγάπης χαρουργή,
Μὲς στῆς ψυχῆς τὰ τρισάβα χρωμένους,
Σὰν τὸ διαμάντι τᾶβρετο στὴ γῆ. . .

ΠΑΡΘΕΝΕΣ

Τοῦ πλάνου πρέπει δίστομο μὲς τὴν καρδιά μαχαίρι.
Κατὰ στρίγγλας, μάγισσας, κατὰ θεϊκή...
Τρώει τὸ φεῖδι ἀχόρταγο τ' ἄθωο περιστερί,
Σὺ σὲ φωλιά παντέρημα μονάχο κατοικεῖ...

ΤΟ ΜΙΣΟΣ

Ἐχω τὴν Κόλασι καρδιά καὶ τὸ φαρμάκι κίμα μου!

Ο ΕΡΩΤΑΣ

Με κυνηγοῦνε κι ἄς κρυφῶ στὸ δέντρο ἀπὸ πίσω,
Καὶ τῶν παρθένων τίς καρδιές μὲ βέλη ἄς τρυπήσω...

ΠΑΡΘΕΝΕΣ

Τρελλόπαιδο! τί ἔκανες... μὲς πλήγωσες!... Ἄχ!

Ο ΕΡΩΤΑΣ, πετώντας στὸν Ὀθωνό

Καρδιές ποῦ σαϊτεύτηκαν αἰώνια θ' ἀγαπᾶνε!

ΣΤΕΦ. Ι. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ ΕΠΙ ΟΘΩΝΟΣ¹

Αἱ πρῶται προδράσεις. — Ὁ υἱὸς τῆς Κυρῆ Φροσύνης. — Ἡ πρώτη ἠθοποιός. — Ἡ Ἀθηνᾶ Συψώμου. — Τὸ δῖγάρον τοῦ Ξέρου καὶ ὁ ἵππος τοῦ Παῦδ. — Οἱ πλάνυτες τῆς ἑλληνικῆς οὐρανίας.

Τὰ τρόπαια ταῦτα τῶν ἰταλῶν αἰδῶν, δὲν παρεῖχον ἡσύχια εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἰδῶσι παγιοῦμενον ἑλληνικὸν θέατρον, διὸ ἐπρόβαλλον ἀξιώσεις κυβερνητικῆς ἐπιχορηγήσεως ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου, ὃν διετύπων ὡς κατ' ἐξοχὴν ἱερόν. Ἡ Κυβέρνησις ὁμῶς περὶ ἄλλας σοβαρωτέρας ἀνάγκας τῆς κοινωνίας ἐνδιατρίβουσα δὲν ἔδιδεν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην προσοχὴν εἰς ταῦτα, ὅτε μαθηταὶ τινες φιλότιμοι, ἐκ τῶν ἐνότων ἀνέλθον νὰ παραστήσωσι καίτοι ἀδίδακτοι, ἀναπληροῦντες τὴν κυβερνητικὴν ἀκηδεῖαν, καὶ κατήρτισαν τοιοῦτοτρόπως θίασον, οὗτινος ἡ σπουδαιότερα ἑλλειψίς ἦτο, ὅτι ἔστερεῖτο γυναικείων προσώπων. Ἐνεκεν τῶν προλήψεων καὶ τῆς αὐστηρότητος τῶν τότε ἡθῶν, οὐδεμία γυνὴ ἀπετόλμα νὰ ἐμφανισθῆ δημοσίᾳ ἐπὶ σκηνῆς. Τὰ γυναικεία πρόσωπα ἀνεπλήρουν ὡς ἐπὶ Θεσπίδος, νεανίαι, οὐχὶ ὁμῶς ὅπως τότε φέροντες προσωπίδας γυναικείας, ἀλλ' εἰς τὸ νεαρόν καὶ γυναικῶδες τῆς ὕψεως τῶν θαρροῦντες. Οὕτω μετὰ δύο περίπου αἰῶνας ἐν Ἑλλάδι, ἐπανήρχετο τὸ θέατρον εἰς τὴν ἰδίαν κατάστασιν ὡς ἐπὶ Σαίξπηρ ἐν Ἀγγλίᾳ ὅτε τὸ κοινὸν ἐδυσφόρει ἀναμένον πότε ἡ Βασίλισσα θὰ ἐξωρίζετο, ὅπως παρουσιάσθῃ ἐνώπιον τῶν θεατῶν. Εἶδε δὲ τὸ θέατρον τότε τὸν εὐσταλῆ καὶ ἀνδρῶδες Γεώργιον Παράσχον, ὑποκρινόμενον τὴν Πολυξένην τοῦ Ρίξου, τὴν Μαργαρίταν Γκωτιῆ τῆς Κυρίας τῶν Καμελιῶν καὶ τὴν Φροσύνην τοῦ Ραγκαβῆ.

Περιεργότατον ἀνεκδοτὸν ἐνθυμούμεθα διηγούμενον τὸν μακαρίτην Ραγκαβῆν ἐν σχέσει πρὸς τὴν παράστασιν τῆς Φροσύνης. Ἐν ᾧ τὰ πάντα ἦσαν ἑτοιμα ὅπως ἀναβίβασθῆ αὕτη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, προσήλθεν εἰς τὸν συγγραφεὰ κύριός τις ἀτμηλῶς ἐνδεδυμένος, Δημήτριος δὲ καλούμενος, καὶ παρεκάλεσε τούτον νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν παράστασιν τῆς τραγωδίας του, διότι ἡ ἡρωὶς τοῦ δράματος ἦτο ἡ μήτηρ του.

— Περιεργον, ἀπεκρίθη ὁ Ραγκαβῆς, ἐγὼ τὴν Φροσύνην τὴν παρουσιάζω παρθένον καὶ παρθένος ἀποθνήσκει αὕτη πνιγμένη εἰς τὴν λίμνην.

— Δὲν γνωρίζω πῶς ἀποθνήσκει ἐν τῷ δράματι ἡ μήτηρ μου, ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι ἔχει υἱὸν καὶ θυγατέρα. Πράγματι τῆς Κυρῆ Φροσύνης θυγάτηρ ἦτο ἡ κυρία Μούση, ἥς πάλιν θυγάτηρ ἦτο ἡ κυρία Conebot ἐγκατασταθεῖσα εἰς Παρισίους. Ἡ πρώτη παράστασις ἀνεβλήθη, ἀλλ' ἐξευμενισθέντων τῶν τέκνων τῆς ποιητικῆς ἡρωίδος κατόπιν, ἡ Φροσύνη παρεστάθη καὶ ἀφῆκεν ἀληθμονήτους ἀναμνήσεις ὁ Θεόδωρος Ὀρφανίδης ὑποδυθεὶς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν.

Ἴνα λάβῃ σημαντικώτερον χαρακτήρα τὸ θέατρον, κατηρτίσθη ἐπιτροπὴ προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ, ἐπιβλέπουσα τὰ τῆς παραστάσεως καὶ προσπαθοῦσα νὰ καταστήσῃ δημοτικὴν τὴν ἰδέαν τῆς σημασίας τοῦ θεάτρου, σκοποῦντος τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς διανοίας καὶ τὴν συντέλεσιν τῆς προόδου τῆς φιλολογίας κατὰ τὰς τότε προκηρῦξεις τῆς ἐπιτροπῆς. Ἀλλὰ δυσχεραῖαι μέγιστα παρεμβάλλοντο ἐνεκεν τῆς ἑλλειψεως ὑποκριτῶν, ὃ δὲ Ραγκαβῆς ἵνα στρατολογήσῃ τοιοῦτους, ἀπεκάλεσε τότε πρῶτον τοὺς ὑποκριτὰς ἠθοποιούς, ἔκτοτε δὲ καθιερώθη ἡ λέξις αὕτη παρ' ἡμῖν. Καὶ ἄνδρες μὲν ἐστρατολογήθησαν οἱ παλαιοὶ ἠθοποιοί, οἱ παύσαντες εἰς Βουκουρέστιον ἀδελφοὶ Ἀλκαῖοι, ὁ Σωτ. Καρτέσιος, ὁ Ἀριστέας, ὁ Καπέλλας, ὁ Κυριακός, ὁ Ἰωάννης Κούγκουλης, ὁ Θεόδωρος Ὀρφανίδης, ὁ Γεώργιος Παράσχος, ὁ Γεώργιος Οἰκονομίδης καὶ ὁ Μπίλλερ. Οἱ πλείστοι τούτων ἐρασιτέχναι ἀπεσύρθησαν τῆς σκηνῆς καὶ εἰς ἄλλα ξένα πρός τὸ θέατρον ἐπεδόθησαν ἐπαγγέλματα. Ὁ Ἀλκαῖος ἐγένετο γραμματεὺς τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, ὁ Ἀριστέας προσελήθη ὡς δημοσίος ὑπάλληλος, ὁ Παράσχος ἐγένετο ἰδιαιτέρος γραμματεὺς τοῦ Κωλέττη, ὁ Ὀρφανίδης καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, ὁ Μπίλλερ ἐπαρχος καὶ σατυρικός ποιητὴς, τοῦ ὁποῦ το ἀναφερόμενον δίστιχον εἰς τὴν νύκτα τῆς 3 Σεπτεμβρίου

ἀντιστάσεως μὴ οὔσης

Ἔσπασαν ἀρειμανίως τοὺς φανούς τῆς πρωτεύουσας, φέρεται εἰς τὰ στόματα πάντων μέχρι τῆς σήμερον. Οἱ λοιποὶ ἀφωσιώθησαν εἰς τὸ θέατρον.

Ἀλλ' εἰς μάτην ἡ ἐπιτροπὴ ἐζήτησε τὴν γυναῖκα, ἥτις θὰ ἐτόλμα ν' ἀνέλθῃ τὴν σκηνήν. Τὸ ἑλληνικὸν θέατρον ἐλειτούργει ἀπὸ τοῦ 1836, πλὴν μολίς περὶ τὰ τέλη τοῦ 1842 ἀνεκαλύθη αὕτη. Ἴδου πῶς ὁ πρόεδρος τῆς θεατρικῆς ἐκείνης ἐπιτροπῆς ἀρνηγεῖται τὴν ἐμφάνισιν αὐτῆς: «Ἡμέραν τινὰ ἐν ᾧ ἐξετελοῦντο αἱ δοκιμαὶ νέου τινὸς δράματος, ἐπαρουσιάσθη γυνὴ τις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως,

φέρουσα τὸ θυγάτριον αὐτῆς, ὡσεὶ δωδεκαετής, μὲ οὖν κίτρινον καὶ ἰσχνὴν, μὲ σῶμα κακόσχημον καὶ τὴν φωνὴν ὀξεῖαν καὶ οὐχὶ μελωδικὴν ἔχον, ὅπερ ἐζήτηε νὰ τ' ἀφιερώσῃ εἰς τὸ θέατρον. Τὸ μόνον πλεονέκτημά τῆς ἦτο ὅτι ἐγνωρίζεν ὀλίγα γράμματα. Ἡ κοινὴ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς κρίσις ἦτο νὰ ἀποβληθῆ ἡ ὑποψήφιος ἀμέσως». Ἀλλ' ὁ Ραγκαβῆς ἀντέτεινε. Ἡ κόρη αὕτη ἦτο πολῦτιμος ὡς ποιούσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνόδου Ἑλληνίδων ἐπὶ τῆς σκηνῆς, τὴν ἐξεμίσθωσαν κατ' ἀκολουθίαν δίδοντες αὐτῇ δρ. 100 κατὰ μῆνα. Κατ' ἀρχὰς οἱ ἀγῶνες πρὸς σχηματισμὸν αὐτῆς ὡς ἠθοποιῶν ἐραίνοντο ναυαγοῦντες, ἀλλ' ἡ κόρη αὕτη, ἐκ τῆς πείνης καὶ τῆς κακῆς διαίτης, εἶχεν ἀπολέσει πλείστας κρυφίας σκηνικὰς χάριτας, αἰτίνας ἐδείχθησαν κατόπιν, ἀρ' οὐ ἐβεβαίωσε τὴν διαίταν καὶ τὴν ἐνδυμασίαν τῆς, καὶ ἤρχισεν ὠφελουμένη ἐκ τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν γυμνασίων ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἡ ὑποκρίτρια μετεμορφώθη ἐντελῶς. Τὸ κυρὸν σῶμά τῆς ἀνεστηλώθη ἐπὶ τῶν παρειῶν τῆς στρογγυλωτέρου ἤδη ἀνέθαλε τὸ χρῶμα λευκότερον καὶ ζωηρόν, ἔλαμπον οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς, ὡν τὸ κάλλος ἔμεινε ἀπαρατήρητον πρὶν, ὅτε δὲ παρεσκευάσθη εἰς ἠθοποιὸν ἀξίαν ν' ἀνέλθῃ τὴν σκηνήν, δημοσίως κήρυξ, ὅστις τὴν παρελθούσαν διελάλει τὴν ἀπολεσθεῖσαν ὄνον τοῦ Κάλια Ἀλέξη, περιεργῶμενος τὰ κέντρα τῆς πόλεως εἰδοποιεῖ τὸ φιλοθεάμον κοινὸν καὶ τὴν γενναίαν φρουράν, ὅτι εἰς τὴν παράστασιν τὴν γυναῖκα θὰ τὴν ὑπεκρίνατο γυναῖκα. Εἰς τὴν πρώτην ταύτην παράστασιν τόσον πλήθος συνέρρευεν ὅπως θαυμάσῃ τὸ περιεργον τοῦτο τέρας, ὡστε παρ' ὀλίγον νὰ καταρρεύσῃ τὸ θέατρον. Ἡ πρώτη αὕτη Ἑλληνὶς ἠθοποιός ἐκαλεῖτο Ἀθηνᾶ Φιλιππάκη. Ἡ παρουσία τῆς ἐξωγόνου τὸ ἑλληνικὸν θέατρον, ἀπέκτησεν ἀπείρους θαυμαστάς καὶ ἀποσυρθεῖσα μετὰ τινὰ ἔτη τῆς σκηνῆς, ἐνυμφεῖται συνταγματάρχην τινὰ τῆς χωροφυλακῆς τραθέντα ὑπὸ τῆς χάριτος καὶ τοῦ πνεύματός τῆς.

Δὲν ἔμεινε δὲ ἡ πρώτη αὕτη ἀπόπειρα ἀκαρπῶς. Ἡ ἐπιτυχία τῆς πρώτης ταύτης ἠθοποιῶν, ὁ πάταγος ὅστις ἐγένετο περὶ τὸ ὄνομά τῆς, τὰ χειροκροτήματα, οἱ θρίαμβοι προσεῖλκυσαν μετ' οὐ πολὺ καὶ ἑτέραν ἱερίαν τῆς σκηνῆς. Ἡ δευτέρα αὕτη ἦτο ἐργάτις εἰς τὸ μεταξουργεῖον τοῦ Σαῖν. Διεκρίνατο μετὰ τῶν ἐργατῶν διὰ τὸ κάλλος τῆς, τόσον δὲ εἶχε φημισθῆ τοῦτο, ὡστε ὁ Σαῖν ἐδέχετο ἐπισκέπτας πολυπληθεῖς μεταβαίνοντας ὅπως θαυμάσῃ τὴν ὠραίαν ἐργάτιδα, ἥτις ἐσπέραν τινὰ, ἀπὸ τοῦ μεταξουργεῖου ἐπήδησεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ παρέστη αἴφνης πρὸ τῶν ἐκπλήκτων Ἀθηναίων ἡ γυμνόπους Αἰκατερίνη μεγαλοπρεπέστατα ὡς Βασίλισσα ἐστολισμένη καὶ ἀκτινοβολοῦσα ἐκ χάριτος καὶ κάλλους. Καὶ δὲν εἶχε μὲν ὡς ἠθοποιός τὰ πλεονεκτήματα τῆς πρώτης, ἀλλὰ τὰ σωματικὰ τῆς θέλγητρα ἦσαν τοιαῦτα, τὴν κατέστησαν δὲ τόσον ἀγαπητὴν εἰς τὸ κοινόν, ὡστε καὶ τῆς Λούλης ἀκόμη ὁ ἀστὴρ ἤρχισε νὰ δύῃ πρὸ αὐτῆς. Ἡ ἠθοποιός αὕτη ἐκαλεῖτο Αἰκατερίνη Παναγιώτου καὶ ὑπανδρεύθη νέον τινὰ ἱατρὸν ἐξ Ἰωαννίνων.

Ταύτην ἠκολούθησαν μετ' ὀλίγον καὶ ἕτεραι, τινῶν τῶν ὁποίων μόνον τὰ ὀνόματα διεσώθησαν, καθ' ὅσον οὐδέποτε ἐρανέρωσαν δημοσίᾳ τὰ ἐπόνυμά των. Ἐκ τῶν ἄλλων ἡ Ἀμαλία Στῶη, ἡ Πολυξένη Σμυρλῆ, ἡ Μαρία καὶ ἡ Αἰκατερίνη Σάιλερ καὶ ἡ Σμαράγδα Συρμακίση παρέστησαν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς συστάσεως τοῦ θεάτρου. Ἡ Συρμακίση μάλιστα καίτοι ταχέως ἀποσυρθεῖσα τῆς σκηνῆς, ἀρῆκε κατόπιν τῆς ἀναμνήσεως, αἰτίνας ἐν τῷ μικροκόσμῳ τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου διασώζονται εἰσέτι ἐκ παραδόσεως. Ἀλλ' ὑπὲρ πάσας τὰς Ἑλληνίδας ἠθοποιούς τῆς ἐποχῆς ἦν σκιαγραφῶ, διέλαμψεν ἡ Ἀθηνᾶ Συψώμου. Ἐχούσα αὕτη ὅλα τὰ πλεονεκτήματα ἀληθοῦς καλλιτέχνιδος, σωματικὸν κάλλος καὶ εὐφυῖαν οὐχὶ κοινήν, ἐνέχυσε νέαν ζωὴν καὶ ἔδωκε βίωμην εἰς τὴν ἀτίσχυον καὶ φθισίωσαν σκηνήν καὶ αὕτη ὁμῶς ἀπεσύρθη νυμφευθεῖσα πλούσιόν τινα ὁμογενῆ ἐν Δανίᾳ.

Τοιαύτην ἔσχε τὴν ἀρχὴν τὸ ἑλληνικὸν θέατρον. Ὅπως σχηματίσθη ὁ πρῶτος θίασος, ἀνήλθον ὡς ἠθοποιοὶ τὴν σκηνήν ἄνδρες διαπρέψαντες εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας κατόπιν. Ἡ ψυχὴ τῶν θιάσων τούτων ἦτο ὁ Θεόδωρος Ὀρφανίδης, ὅστις προικισμένος διὰ κωμικοῦ ταλάντου ὑπεδέετο τὰ κύρια πρόσωπα τῶν κωμωδιῶν καὶ κατέστη παρομιώδης ἡ φήμη του εἰς τὴν γνωστὴν τραγωδίαν τὸν Μανιώδη, εἰς ὃν ὑπεκρίνατο τὸν μαῦρον. Ὅπως καλλιέργησῃ τὸ τάλαντον τοῦτο ἡ Ἑλληνικὴ κυβερνήσις, ὡς ἐλέγη τότε, τὸν ἀπέστειλεν εἰς Παρισίους ἵνα ἐκπαιδευθῆ εἰς τὸ ἐκεῖ Ὄδειον. Τοῦτο ἦτο πρόσχημα, ἡ δὲ κυβερνήσις κυρίως ἐζήτηε ν' ἀπαλλαγῆ φιλοταράχου ὀργανωτοῦ διαδηλώσεων. Οὕτως ὁμῶς μεταβάς εἰς τὴν Γαλλικὴν πρωτεύουσαν ἠσχολήθη εἰς τὴν βοτανικὴν καὶ ἐπιστρέψας διωρίσθη καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ Ἑλληνικὴ σκηνὴ ἐστρατολόγη: ἐβελοντάς, θίασοι δὲ ἀνεξάρτητοι ἤρξαντο σχηματιζόμενοι, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν πλέον αὐτῶν τῶν καλλιτέρων ἠθοποιῶν. Κουρεῖς, κωμωδονάπται, ἐνωμοτάρχαι, διδάσκαλοι, τυπογράφοι, ἀξιοματικοὶ καὶ ἄλλων ἀσχέτων πρὸς τὴν ὑποκριτικὴν τέχνην ἐπαγγελλμάτων ἄνθρωποι, ἀνήλθον τὴν σκηνήν καὶ ἀπέτελεσαν τότε κατὰ πρῶτον τὸν κόσμον τοῦ θεάτρου. Οὗτοι συνήρχοντο, πότε ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Σούτσα ἢ τοῦ Γρ. Καμπουρόγλου καὶ τοῦ Ἀντ. Μανούσου, ἐδίδον παραστάσεις τινὰς καὶ διελύοντο καὶ πάλιν συνήρχοντο, χωρὶς οὐδέποτε νὰ κατορθωθῆ ἡ μονιμοποίησις θεάτρου Ἑλληνικοῦ. Ἐννοεῖται ὡς ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ θεάτρου, τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀπειρίας τῶν ἠθοποιῶν, ἀστείον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαρακτήρα εἶχε τοῦτο. Οἱ πλείστοι τῶν ἠθοποιῶν οὐδὲ σιάν ἰδιοφυίας τινὸς εἶχον, ἀλλ' ἀπλῶς ἐξ ἀπορίας ἐτέρου ἐπαγγέλματος, ἢ καὶ μεθυσκόμενοι ἐκ τῶν δημοσίων ἐπευφημιῶν ἀνήρχοντο τὴν σκηνήν. Ὑποκρινόμενοι περιεστρεφον τὰς χεῖρας των, ὡς πτέρυγας ἀνεμομύλων, ἤνοιον ὑπερμέτρως τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἐπλήρουν τὸ θέατρον ὠρυγῶν, ὡστε οἱ θεαταὶ πολλὰκις ἐνόμιζον ὅτι εὐρίσκοντο εἰς θάλαμον μακρομένων. Ἐν τούτοις τὸ φιλοθεάμον κοινόν καὶ ἡ γενναία φρουρά, ἐχειροκρότουσαν τὰς

πατριωτικὰς περιόδους τῶν δραμάτων καὶ ἠυφραίνετο ἡ ψυχὴ τῶν βλέπουσα νὰ πίπτουν καὶ οἱ ἐχθροὶ τῆς πατρίδος ἔστω καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἀλλοίμονον καὶ τρεῖς ἀλλοίμονον εἰς τοὺς ὑποκρινομένους ἠθοποιούς πρόσωπα τούρκων πασάδων ἢ βραδίουργῶν. Ἀνηλεῶς ἐσυρίζοντο οὗτοι εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς ὑπεκρίνοντο τὸ μέρος των. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν εἶδιδετο ἡ δέουσα προσοχὴ καὶ ἐκ μέρους τῶν ἠθοποιῶν εἰς τὰς παραστάσεις, οὐδὲ παραίχτετο ὁ ἀνήκων σεβασμὸς πρὸς τὸ κοινόν. Οἱ ὑποκριταὶ σπανίως ἐλάμβανον ὑπ' ὄψιν τοὺς θεατὰς των. Οὕτως κατὰ παράστασιν τινὰ τοῦ Λεωνίδα, ἠθοποιὸς τις Ἀνδρονόπουλος καλούμενος, ὑποδύμενος τὸ πρόσωπον τοῦ Ξέρξου, ἐθεώρησε πρέπον ν' ἀφήσῃ ἐν μέσῃ παραστάσει τὸν θρόνον του καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ προσκήνια, ἵνα καπνίσῃ τὸ σιγάρον του. Εἰς μάτην οἱ Πέρσαι μάντις ἐξήγουν τοὺς χρησμούς πρὸ τοῦ κενοῦ θρόνου καὶ ἐκτύπουν τὸν πόδα ὅπως προσέληθ' ὁ Ξέρξης. Οὗτος ἀμέριμος ἐκάπνιζεν, ὅτε πλέον ἀγανακτοῦντες οἱ συναδελφοὶ αὐτοῦ ὤθουν αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καθόσον τὸ κοινόν ἐζήτην τὸν Ξέρξην. Οὗτος δὲ δυσανασχέτων ἐπὶ τῇ ἀσεβείᾳ τοῦ κοινοῦ ἐκραύγαζεν.

— Ὁ, ἀδελφέ, τί Ξέρξης εἶμαι ἐγώ, ἀρ' οὐ δὲν μπορῶ νὰ καπνίσω οὔτε ἓνα σιγάρο;

Τοῦ περιέργου τούτου θεατρικοῦ τύπου πολλὰ καὶ ποικίλα εἶνε τὰ ἀνέκδοτα. Ἀλλ' ἐν ἐκ τῶν χαριεστέρων εἶνε τὸ συμβάν κατὰ τὴν ὑπόκρισιν τοῦ Ἐρνάνη, καθ' ἣν ὁ Ἀνδρονόπουλος οὗτος, ἐν ἐπισημῇ παραστάσει, ὑποδύμενος τὸ πρόσωπον τοῦ Ρουί-Γομέζ-δὲ Σίλβα, καὶ λησμονήσας τὸ μέρος του, μὴ δυνάμενος δὲ νὰ προχωρήσῃ, ἤγειρεν ὑπερηφάνως τὴν κεφαλὴν του καὶ ἐκραύγαζε:

— Τοῦ Ἑλλήνος ὁ τράχηλος ζυγὸν δὲν ὑποφέρει, καὶ θριαμβεύων ἐξῆλθε τῆς σκηνῆς.

Ὁ Ἀνδρονόπουλος οὗτος περιῆλθε τὴν Εὐρώπην μὴ διατάζων οὔτε ἐν Λονδίῳ οὔτε ἐν Παρισίαις νὰ ἐπιδεικνύῃ δημοσίᾳ τὴν τέχνην του. Ἐπὶ ἔτη μακρὰ εἶχεν ἐξαφανισθῆ τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀξιωμακροῦντον ἐποχὴν τῆς τελευταίας ἐπιστρατείας ἐπεσάνη ὡς ὑπαίθριος ρήτωρ, γαλβανίζων τοὺς φιλοπολέμους συμπολίτας του μετὰ τὴν αὐτὴν ἀποστροφήν, μετὰ τὴν ὁποίαν κατώρθωσε νὰ δικαιολογήσῃ τὸν λησμονηθέντα μονόλογον τοῦ Σίλβα.

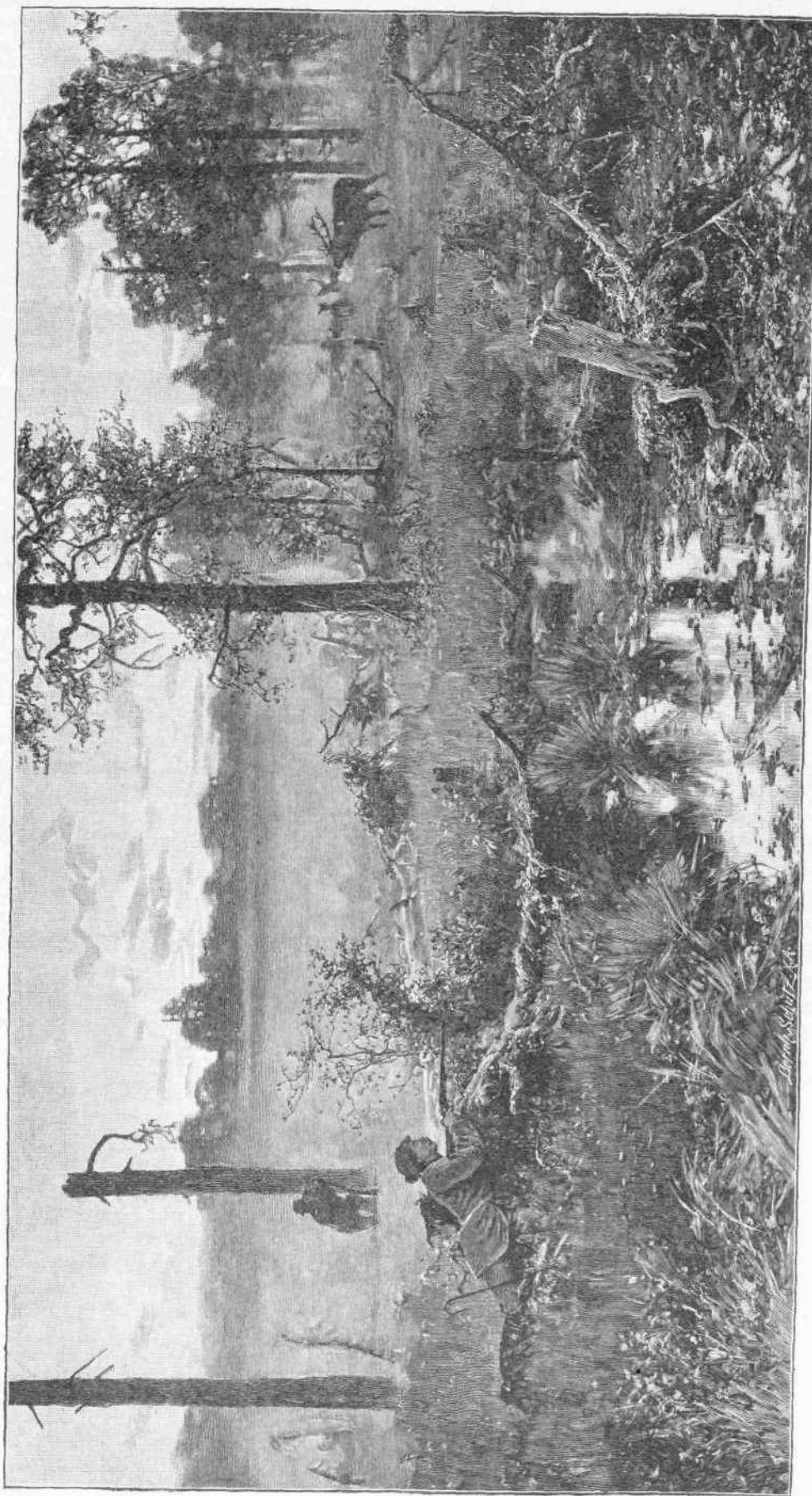
Ἐν τούτοις ἡ ὑποστήριξις τοῦ κοινοῦ ἦτο ἀμέριστος, ὡς ἂν μάλιστα ἀνεβιδάζοντο ἐθνικῆς ὑποθέσεως δράματα. Τότε τὸ πλῆθος συνέφερε μέχρι ἀποπνεύματος ὁ Ὄθων παρίστατο ἐπισήμως καὶ ἀπεκοιμᾶτο ἐπισημότερον εἰς τὸ βῆθος τοῦ θεωρείου του· τὸ ὑπερφῶν ἐζήτην τὸ Ἑλληνικὸν ἀπὸ τὴν ὀρχήστραν, οἱ δὲ θεατὰὶ ἤξισον οἱ αἰμοβόροι τυραννοὶ νὰ ὑποδύωνται οὐχὶ συμφώνως πρὸς τὴν πλοκὴν τοῦ δράματος, ἀλλὰ πρὸς τὰς πατριωτικὰς διαθέσεις τῶν θεατῶν, οὕτω δὲ συχνάκις οἱ πασάδες καὶ οἱ λεγόμενοι βραδίουργοὶ ἐξαναγκάζοντο νὰ ἐγκαταλείπουν πρὸ τῆς ὥρας των τὴν σκηνὴν ὑποκύπτοντες εἰς τὴν θύελλαν τῶν συριγγῶν τῶν θεατῶν· συνέβαινε πολλάκις ἐκ τοῦ προχείρου ἑτέρα νὰ δίδεται λύσις τοῦ δράματος πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ κοινοῦ, ὅπερ κατ' οὐδένα λόγον ἠδύνατο νὰ ἀνεχθῆ

τὴν τυραννίαν ἢ τὴν ἀδικίαν θριαμβεύουσαν. Τότε δὲ ἐξέφραζον αἱ ἐφημερίδες τὸν θαυμασμόν των ἀναφωνοῦσαι: «Πόσῃ ἰσχύϊ εἶχον εἰς τὰς ἑλληνικὰς ψυχὰς αἱ γενναῖαι καὶ πατριωτικαὶ πράξεις».

Συνέβαινε κἀπότε καὶ οἱ ὑποκριταὶ παρασυρόμενοι ἐκ τῆς πλημμύρας τῶν αἰσθημάτων τοῦ κοινοῦ νὰ μὴ ὑποδύωνται τὰ πρόσωπα ὡς διαγράφονται ταῦτα ἐν τῷ δράματι. Οὕτως εἰς τὸ λησμονηθέν δράμα «Ἡ σφαγὴ τῆς Χίου», καθ' ἣν οἱ Ἕλληνες φαίνονται σφαζόμενοι καὶ πληροῦντες διὰ τῶν πτωμάτων των τὴν σκηνήν, οὗτοι μὴ ἀνεχθέντες τοιαύτην ἀτίμωσιν καὶ τοιοῦτον ἐξευτελιστικὸν θάνατον, ἠγέρθησαν αἰφνης καὶ ἀνασπάσαντες τὰς μαχαίρας κατεδίωξαν τοὺς μετημφισμένους Τούρκους ἐξω καὶ ἐξω τῆς σκηνῆς, πρὸς γενικὴν ἀγαλλίασιν τοῦ κοινοῦ, ἐπιδοκιμάσαντος τὴν πατριωτικὴν ταύτην πράξιν.

Τὸ δράμα τοῦτο καὶ ἄλλας παρέσχεν ἀφορμὰς. Καθ' ἣν στιγμὴν ὅλοι εὐρίσκοντο σφαγμένοι ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ὁ Σατράπης ἐξέρχεται καὶ θεᾶται τὴν αἱματηρὰν σκηνήν καὶ εὐφραίνεται ἡ ψυχὴ του ἀκούουσα τοὺς γόους τῶν ψυχορραγούντων. Ἐσπέραν τινὰ χάριν μεγαλοπρεπεστέρως παραστάσεως, γενομένης πρὸς τιμὴν τῶν τριῶν μεγάλων Δυνάμεων, ἀπεφασίσθη ὁ Πασᾶς νὰ ἐξέλθῃ ἐφιππος. Πράγματι δὲ ἐξῆλθεν οὗτος πλήρης χρυσοῦ καὶ ἐφ' ἵππου οὐχὶ βεβαίως θυμοειδοῦς, ἀλλὰ διαπύζοντος παραδόξως ζωηρότητα τινὰ τῆς φυλῆς του. Ὁ ἵππος εὐρεθεὶς πρὸ κοινῆς χειροκροτοῦντος ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει του, καὶ ἐκπληχθεὶς ἀπὸ τὰ φῶτα καὶ τὰς ἐπευφημίας, ἤρχισεν ἀνηλεῶς νὰ λακίτζῃ τὰ αἰμόβρεκτα θύματα τῆς σφαγῆς, τὰ ὅποια, ὡς νὰ ἤκουσαν τὰς ἀσπληγγὰς τῆς Δευτέρας Παρουσίας ἀνεστήθησαν καὶ ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν, βίπτόμενα εἰς τὴν ὀρχήστραν, ἐν ᾧ ὁ ἀγέρωχος σατράπης ἐνηγκαλίσθη τὸν λαίμῳ τοῦ ἵππου του ἵνα μὴ πέσῃ, πρὸς μεγάλην ἐκπληξίν του μὴ δυνάμενος νὰ φαντασθῆ, ὅτι τὸ ἐκ μάνδρας γαλακτοπώλου τινὸς περισυλλεγὲν ἵππῳριον, θὰ μετεβάλλετο εἰς βουκέφαλον ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

Εἰς τοιαύτην εὐρίσκατο θέσιν τὸ ἑλληνικὸν θέατρον, ὅτε ἐλήφθη μέρος βελτιώσεως αὐτοῦ. Ὁ Γρηγόριος Καμπούρογλος τῇ ἐγκρίσει τοῦ Βασιλέως, ἀνέλαβε τὴν ἐργολαβίαν τοῦ θεάτρου καὶ ὑπερρεῦτο νὰ συντηρῆ ἰταλικὸν καὶ ἑλληνικὸν θέατρον, μάλιστα δὲ παρεχωρήθη αὐτῷ τὸ οἰκόπεδον, ἐνθα σήμερον ἐγείρεται τὸ δημοτικὸν θέατρον, ὅπως ἐγείρη ἑλληνικὸν θέατρον. Ὑπὸ τοιοῦτους οἰωνοὺς ἤρξαντο αἱ παραστάσεις, κατετέθη δὲ καὶ ὁ θεμέλιος λίθος ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν Βασιλέων, ἐπὶ τούτῳ κατελθόντων τῆς Κηφισίας, ἀλλ' ἡ καλὴ αὕτη προσπάθεια ἐναυάγησε προτοῦ ἐτι λάβῃ σάρκα. Διότι πάντοτε, ὡς ἂν συνυπῆρχεν ἰταλικὸν καὶ ἑλληνικὸν θέατρον, ἐσχηματίζοντο κομμάτια, εἰς τὰ ὅποια τὸ ἰταλικὸν εἶχε τοὺς φανατικωτέρους ὀπαδοὺς. Ἡ πάλιν αὕτη τῶν κομμάτων ἀνεδεικνύετο τόσον ἰσχυρὰ, ὥστε παρέλυε τὴν προσοχὴν καὶ αὐτῶν ἀκούη τῶν φιλοπραγμόνων ἀπὸ τὴν Βουλὴν καὶ τὴν Γερουσίαν. Ἡ δὲ Αἰμιλία Καμινότη, κατώρθωσε νὰ λησμονηθῶσι τὰ πολιτικὰ πάθη καὶ αἱ φαρτσιαστικαὶ συγκρούσεις, ὡς λέγει ὁ χρονογράφος τῆς «Εὐ-

τέρπης» Κ. Πώπ. Κατὰ τὸ 1856 ἡ ἀνοδος τριῶν καλλίστων ἠθοποιῶν τοῦ Παντελεῆ Σούτσα, τοῦ Ἀθ. Σισύφου καὶ Ἀντωνίου Μανούσου καὶ ἡ παρυσία τῆς Συψώμου ἔδωκαν νέαν ζωὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον, συνέβη δὲ νὰ παίζωσι οἱ ἰταλικοὶ θίασοι πρὸ κενῶν σχεδὸν καθισμάτων, ἐν ᾧ πλῆθος ἀπειρον συνέρρες καὶ ἀπεθαύμαζε τοὺς Ἕλληνας ὑποκριτάς. Ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ὁ ἐνθουσιασμός ἐσθιέσθη καὶ ὁ θίασος ἐκείνος κατατμηθεὶς εἰς μικρὰς ομάδας διεσπάρη καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν καὶ κατεσχένησεν εἰς ἐπαρχιακὰς τινὰς πόλεις. Πολὺ μετὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην κατὰ τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν, ἐνθουμοῦμαι εἰς τὴν Ῥωσσίαν περιπλανώμενον ἑλληνικὸν τινὰ θίασον, δεινῶς μαστιζόμενον ὑπὸ τοῦ προώρου ψύχους, καὶ κινδυνεύσαντα νὰ πάθῃ ὅ,τι καὶ ἡ μεγάλη στρατιὰ τοῦ Ναπολέοντος εἰς τὴν ἰδίαν ἐκείνην χώραν. Αἱ συμφοραὶ αὗται δὲν ἀπεδειλίχασαν ἐν τούτοις τοὺς πλάνητας, ἀλλ' ἔλαβον τὸ θάρρος, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Σαλδίνη, ἀπὸ τοῦ ἰδιοῦ ἐκείνου θεάτρου νὰ παραστήσωσι τὸν Ὀθέλλον, συναγωνιζόμενοι πρὸς τὸν μεγάλον διερμηνευτὴν τῶν Σαϊζπηρείων δραμάτων. Ἐκτοτε μέχρι τῆς ἐκθρονίσεως τοῦ Ὀθωνος δὲν ἠκούσθη οὐδόπως τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον ἐν Ἀθήναις, ἐπεκράτησε δὲ ὀριστικῶς πλέον τὸ Ἰταλικόν.

Αἱ ἐκδηλώσεις τῶν θαυμαστῶν

Ἀνθοδέσμαι καὶ τρόφιμα. — Τὸ ἀνέκδοτον τῆς Καμινότη. — Τὰ κόμματα. — Ἡ διπλῆ βρογχί.

Μετὰ τὴν διασκόρπισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου, τὸ Ἰταλικὸν ἔμεινε κύριον πλέον τοῦ πεδίου, ὃ δὲ ἐκλεκτός κόσμος τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὸ θέατρον τοῦτο ἐσύχναζεν. Αἱ κυρίαὶ κατελάμβανον τὰ θεωρεῖα ἐστολισμέναι μὲ παντός χρώματος μεταξίνους ταινίας, δίδουσαι οὕτω τὴν ἰδέαν σηματοστολιστῶν πλοίων· ὁ λοιπὸς κόσμος κατεῖχε τὴν πλατείαν καὶ οἱ ἠθοποιοὶ τὴν σκηνὴν. Τὸ θέατρον τῶν Ἀθηνῶν εἶχε πάντοτε δύο ἰταλικούς θιάσους, τὸν τραγικὸν θίασον (compagnia seria) καὶ τὸν κωμικὸν (compagnia buffa). Ἀλλὰ εἰς τὴν σκηνὴν συνέβαινον μεταξύ τῶν θιάσων ὅπως τ' ἀντιθετα, διότι ὁ τραγικὸς θίασος παρενέβαινε εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ κωμικοῦ, οἰκαιοποιοῦμενος ἀυθαίρετως τὰ καθήκοντά του, οὗτος δ' ἀνταπέδιδε τὰ ἴσα καὶ τὸ φιλοθέαμον κοινὸν μεταβαίνον εἰς τὸ θέατρον ἑκλαίεν ὅταν ἔπρεπε νὰ γελάσῃ καὶ ἐγέλα ὅταν ἐπρόκειτο νὰ συγκινηθῇ. Οἱ τότε Ἀθηναῖοι ἐθαύμαζον τοὺς ἰταλοὺς ἠθοποιούς καὶ τὸν θαυμασμόν τους τὸν ἐξέφραζον πολυτρόπως, μὲ στίγους γαλλικοὺς καὶ ἰταλικούς τυπωμένους ἐπὶ μεταξίνου ὑράσματος, ἢ ἐπὶ πολυχρώμων φύλλων, εἰς οὓς ἐξεγύνητο πλέον ὅλος ὁ λυρικὸς θαυμασμός πρὸς τὰς αἰδοὺς ἐκείνας, αἰτινες ἐκυριάρχουν ἐπὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας τῶν θεατῶν, καὶ τοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, οὔτε ἡ μωροφύνη οὔτε ἡ φωνὴ ἐδικαιολογοῦν τὰς τοιοῦτου εἰδούς ἐξάψεις. Ὁ Ἀμποῦ διέσωσεν ἐν τῶν ποιημάτων ἐκείνων, ἀφιερωμένον πρὸς τὴν δεσποινίδα Τερεζίναν Μινισκίνη Μπρούνο, τὸ ὅποιον καὶ μετὰ

εἰκοστὴν ἀνάγνωσιν, δύναται νὰ προκαλέσῃ ἀκράτητον τὸν γέλωτα.

Ἀλλὰ τὰ ποιήματα ταῦτα δὲν ἦσαν τὰ μόνα πράγματα ἅτινα ἐδέχοντο οἱ αἰδοί. Συνηθέσταται αἱ ἐκφράσεις ἦσαν πολὺ ὑλικώτεροι, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει λευκαὶ περιστεράκι ἐρίπτοντο ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἥτις μετεβάλλετο πολλακίς εἰς ὄρνιθωνα καθ' ὅσον ὄρνιθες καὶ κούρκοι, καὶ νῆσαι καὶ γῆνες ἐρίπτοντο εἰς τὴν σκηνὴν, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ χοιρίδια ταινιοστόλιστα, ὡς χορευταὶ κατὰ τὸ cotillon, καὶ ριάλοι οἴνου καὶ κλάθοι ὠῶν μετὰ ἀνθοδεσμῶν καὶ στεφάνων. Αἱ ἀνθοδέσμαι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦσαν ὅπως ἀπειρόκαλοι. Ἐτη τινὰ μετὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὁ κ. Ροϊδης διηγείται ὅτι ἰδὼν τὴν Ῥιστόρην κατόπιν τῆς παραστάσεως τῆς «Μηδείας» εὐρισκομένην μέσῳ τῶν ἀνθοδεσμῶν, τὰς ὁποίας τῇ προσέφερον οἱ Ἀθηναῖοι, ἤκουσεν αὐτὴν λέγουσαν ὅτι μὲ τὰς ἀνθοδέσμας ταύτας ἠδύνατο νὰ θρέψῃ ἐπὶ τρεῖς τουλάχιστον ἡμέρας τὴν αἰγὰ τῆς. Ἡ δὲ Καμινότη ἰδοῦσα πρὸ τῶν ποδῶν τῆς πίπτοντα παχύτατον κούρκον ἀνεφώνησεν:

— Ἄ, ἰδοὺ τὸ αὐριανὸ ψητό.

— Ὅτε δὲ τῇ προσέφερον καὶ ἀνθοδέσμην:

— Νὰ, εἶπε, καὶ ἡ σκιάτα.

Ἐν τούτοις καὶ ὅτε ὑπῆρχε τὸ ἑλληνικὸν θέατρον καὶ ὅτε ἐξέλειπε, πάλιν δὲν ἔπαυον τὰ κόμματα, διότι οἱ μὲν ἐτάσσοντο ὑπὲρ μιᾶς ἠθοποιού, οἱ δὲ ὑπὲρ ἄλλης. Κατὰ τὰς θεατρικὰς τότε συνηθείας οἱ εὐνοοῦντες τὴν ἄδουσαν τῇ ἐρίπτον ὅλα τὰ προαναφερθέντα προϊόντα τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς γεωργίας, ὅτε οἱ ἀντιθετοὶ ἐσύριζον καὶ ἐπλήρουν τὴν σκηνὴν μὲ κράμβδας καὶ παντός εἶδους λαχανικά, μὲ πεντάλεπτα καὶ μὲ στίγους σατυρικοῦς. Αἱ σκηναὶ αὗται ἐπανελαμβάνοντο ἀνὰ πᾶσαν ἐσπέραν καὶ ἔπαυον ὅταν ἐπῆρχετο ἐκεχειρία μεταξύ τῶν ἀντιπάλων μεριδίων, τότε δὲ οἱ πτωχοὶ ἰταλικοὶ τέτιγες ἠδύνατο νὰ ψάλωσιν ἐν ἡσυχίᾳ τὰ ἄσματά των. Οἱ θεαταὶ ἐπίστευον πλέον ὅτι ὅλοι οἱ αἰδοί ἦσαν ἀποκλειστικῶς προωρισμένοι διὰ τὰ μέρη ἅτινα ἐψάλλον, οἱ στίχοι δὲ καὶ αἱ ἀνθοδέσμαι ἐπολλαπλασιάζοντο. Τὸ ἀληθές ὅμως εἶνε ὅτι ἐκτός μικρῶν ἐξαιρέσεων, τὰ χρονικὰ τοῦ θεάτρου τούτου ἦσαν σεيراὶ ἀποτυχῶν.

Ἀλλὰ μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ τὸ θέατρον τοῦ Μπούκουρη εἶχε ἐκτοτε μεταβληθῆ εἰς ἀντικείμενον ἀρχαιολογικῆς ἐρεῦνης. «Ὁ ἀνεμος, λέγει ἄποιος χρονογράφος, εἶχε δωρεῶν εἰσιτήριον καὶ ἡ βροχὴ δὲν ἔχανε οὐδεμίαν παράστασιν. Ἀμυδρὸς τις πολυέλεος, ἔλκων τὴν καταγωγὴν του ἀπὸ τοῦ Προμηθέως, διέχεε πανταχοῦ λάμψιν λυκόφωτος, χρίων τοὺς ὑπ' αὐτὸν βασιλεῖς, κατὰ τὸ ἔθος τῶν Ἰουδαίων».

Ταῦτα πάντα δὲν ἐστεροῦντο ποιησεῶς τινος καὶ ἰδιορρυθμίας. Διότι τίς δύναται νὰ φαντασθῇ πρωτοτυπώτερον θέαμα διπλῆς βρογχῆς, ἥτις ἐνεσκήψε κατὰ τὸ 1859 εἰς τὴν παράστασιν τῆς Κυρίας Del Moro. Οἱ θαυμασταὶ τῆς καλλιτέχνιδος ταύτης τῆς εἶχον παρασκευάσει χρυσὴν βρογχὴν, ἥτις ἐπίπτεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐρ' ὅσον αὕτη ἐψάλλεν, ὅτε

ἀληθῆς βροχὴ ἐνεσκήψασα βραγδαία κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ κοινοῦ, ἠνάγκασεν αὐτὸ νὰ κρυβῆ ὑπὸ ἀλεξιβρόχια, καὶ οὕτω πρώτην βεβαίως φορὰν εἰς χειμερινὸν θέατρον, ἠκροάσθησαν οἱ θεαταὶ τὴν ἐγκαταλειμμένην μνηστὴν τοῦ Bondelmonte ὑπὸ τὴν σκίαν τῶν ἀλεξιβρόχων. Κατὰ τὸ τελευταῖον ὅμως ἔτος τῆς Βασιλείας τοῦ Ὀθωνος ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ θεάτρου ἐξησφάλισε τοὺς θεατάς ἀπὸ τῆς βρογχῆς καὶ τοῦ ἀνέμου, εἰσήγαγε, τότε πρῶτον, φωτίσασα δι' ἀερίοφωτος τὸ θέατρον καὶ ἐξωγράφισε μερικοὺς ἀνδρας εἰς τὴν αἴθουσαν, οἵτινες ἀγνοῶ ἂν διασώζωνται ἀκόμη.

Τοιοῦτο ἦτο τὸ θέατρον τοῦ Μπούκουρη, εὐπρεπὲς ὅπως ὀψοῦν καὶ ἀνακαινισμένον ὅτε αἱ παραστάσεις ἤρξαντο τὴν 6 Ὀκτωβρίου τοῦ 1862, ἦτοι τέσσαρας ἡμέρας πρὸ τῆς ἐξώσεως τοῦ βασιλέως Ὀθωνος. Τὸ θέατρον ἐκεῖνο εἶχε μείνει κλειστὸν ἐπὶ δύο ἔτη, διὰ τοῦτο μετὰ πλειοτέρας προσδοκίας ἀνεμένετο ἡ παράστασις· κατ' ἀκολουθίαν μεγίστη ἦτο ἡ συρροὴ τοῦ πλήθους ὅπερ εἶχεν ὅλην τὴν εὐθυμίαν τὴν προαγγέλλουσαν τὴν πρώτην πάντοτε παράστασιν. Ὁ Βασιλεὺς ἀπουσίαζε τῶν Ἀθηνῶν ἀλλ' ὁ Ὀθων πάσχων ἐκ βαρυκοίας ὁσάκις μετέβαινε εἰς τὸ θέατρον, ἵνα φαίνεται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαοῦ του, ἀπεσύρετο μετὰ τὴν πρώτην πρᾶξιν εἰς τὸ βάθος τοῦ θεωρείου καὶ ἐκοιμήτο ἡσυχως, ἕως ὅτου τὸν ἐξήγειρον τὰ ἀπαραίτητα χειροκροτήματα τῶν ἐγκαθητόν. Ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐπαίζετο ὁ «Ἀρωλδος» τοῦ Βέρδη, ὅστις παντοῦ ὅπου ἀνεβιβάσθη εἶχεν οἰκτρὰν τὴν τύχην καὶ ἐν Ἀθήναις δὲ ὁμοίαν ἔλαβε ταύτην ἀμειλίχως συριχθεὶς, διό ἡ παράστασις διεκόπη ἀπὸ τῆς δευτέρας ἀκόμη πράξεως, καὶ αἱ ἀβραὶ τῶν Ἀθηνῶν δέσποιναι ἀπῆλθον ἀγανακτοῦσαι κατὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ θεάτρου, ὅστις ὡς ὁ Μαζαρινὸς εἶλεγε:

— Σφουρίζετε, σφουρίζετε, ἀρκεῖ μόνον νὰ πληρώνετε.

Φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν θὰ εἶχε καλὸν τέλος ὁ ἰταλικὸς θίασος οὗτος, ἂν ἄλλα γεγονότα δὲν διέσωζον αὐτὸν ἀπὸ τῆς καταστροφῆς. Αἱ παραστάσεις εἶχον ἀρχίσει τὴν 6 Ὀκτωβρίου, διεκόπησαν δὲ μέχρι τῆς 10 τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὅπως παρασκευασθῆ ὁ θίασος καὶ ἀναβιβάσῃ τὸ μελόδραμα *Elisir d' amore*, ὅπου ἡ κυρία Giulia Gianelli Pallota ἐκρόκειτο νὰ ψάλλῃ. Ἀλλὰ καὶ τὸ μελόδραμα τοῦτο δὲν ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ μέχρι τέλους. Ἐνῶ ἡ Gianelli ἐψάλε πρὸς τὸ τέλος τῆς δευτέρας πράξεως ἠκούσθησαν οἱ κρότοι συνεχῶν πυροβολισμῶν καὶ στίφος ἰππέων διέδραμε τὴν ὁδὸν καλπάζον πρὸς τὴν ὁδὸν Ἐρμού. Οἱ θεαταὶ, οἵτινες ἀμέριμοι ἠκροῶντο ἐπαράχθησαν, ἡ δὲ ταραχὴ ἐπυρόχησεν, ὅταν ἀστυνομικοὶ κλητῆρες, φέροντες ζαγοριανὰς κάππας, κατέλαβον τὴν θύραν τοῦ θεάτρου κραυγάζοντες «ὀπίσω» εἰς τὸ ἐξερχόμενον πλῆθος. Μυστικῶς διέδραμε καθ' ὅλην τὴν αἴθουσαν ἡ εἰδησις ὅτι ἐπαναστάσις ἐξεργάθη ἐν τῇ πόλει καὶ ὅτι ὁ Βασιλεὺς Ὀθων ἐξέθρονίσθη. Οἱ ἀκούομενοι συχνότεροι πυροβολισμοὶ ὑπεδήλουν τὴν πρόοδον τῆς ἐπαναστάσεως, ὃ δὲ βόμβος τῆς ἐξεγερμένης πόλεως, αἱ κραυγαὶ τῶν στρατιωτῶν, οἱ ἦχοι τῶν κρουομένων

κωδῶνων, τὰ πανταχόθεν ἠχοῦντα σαλπίσματα καὶ τὰ θούρια, ἅτινα ἔκρουεν ἡ μουσικὴ, ὑπεξέκκινον τὰς ἐπαναστατικὰς ὀρμὰς καὶ τῶν θεατῶν τοῦ θεάτρου τούτου. Τὸ παραπέτασμα κατέπεσε καὶ ἡ παράστασις διεκόπη. Τίς κατὰ τοιαύτας στιγμὰς ἠδύνατο νὰ συγκρατήσῃ ἑαυτὸν ἐν ἀπαθείᾳ! Τὸ ἐπαναστατικὸν πνεῦμα πρὸ πολλοῦ βράχον ἐξέσπασε κατὰ τοῦ Ὀθωνος. Αἱ δὲ ὀρμαὶ αὐτοῦ μετεδόθησαν φαίνεται ἀπὸ τῶν θεατῶν καὶ εἰς τοὺς ὑποκριτάς, διότι μετὰ μικρὸν ἐγερθείσης τῆς αὐλαίας, ἐπαρουσιάσθη ὁλόκληρος ὁ θίασος, ὅστις ὑπὸ τοὺς ἦχους τῆς μουσικῆς ἐψάλε τὸν ἐθνικὸν ὕμνον τῆς ἐλευθερίας ἐν μέσῳ τοῦ ἀδιασπᾶστου ἐνθουσιασμοῦ. Ἐν ᾧ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ μὲν ἐν τῷ θεάτρῳ, οἱ δὲ ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐψάλλον τὸ δημοτικὸν καταστὰν τότε ἄσμα:

«Ἐως πότε ἡ ξένη ἀκρίδα

Ἐως πότε κούφος Βαυκάρος.

Νὰ γυμνώῃ τὴν δόλια πατρίδα,

Ἐγερθῆτε ἀδελφια καίρος».

Ὁ Βασιλεὺς Ὀθων καταβεβλημένος ἐκ τῶν συγκινήσεων, βεβαρημένος ἐκ τῶν διηνηκῶν ταραχῶν καὶ ἐπαναστάσεων, προβλέπων δὲ ὅτι ἂν ἐπέμενε νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐκ Πειραιῶς, ἀρνούκτως τὸ αἶμα ἄφθονον ἤθελε βεῦσαι, ἐπροτίμησε νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν γῆν τῆς γεννήσεώς του, μὲ τὴν πικρίαν εἰς τὴν καρδίαν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἄδολον ἀγάπην πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἥς τὸ ὄνομα ἔχων εἰς τὰ χεῖλη ἐξέπνευσεν ἐξόριστος μετὰ τινὰ ἔτη.

Ἡ ἐπαναστάσις τοῦ Ὀκτωβρίου ἡ καταρρίψασα τὴν πρώτην δυναστείαν, ἔσωσε τὸ ἰταλικὸν θέατρον ἀπὸ τοῦ ναυαγίου, ὅπερ τὸ ἠπέλει. Τὸ θέατρον τοῦ Μπούκουρη ἔσχεν ἐκτοτε καὶ ἄλλας ἡμέρας δόξης, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἤρχισεν ἡ παρακμὴ τοῦ καὶ ταύτην ἠκολούθησε καὶ ἡ τοῦ ἰταλικοῦ θεάτρου εἰς Ἀθήνας, κατώρθωσε δὲ μόλις νὰ ζῆσῃ ἐπώδυνον ἀληθῶς βίον, ἕως ὅτου παρεχώρησε τὴν θέσιν του εἰς ἕτερα ἀνεγερθέντα θέατρα, εἰς ἃ σπανίως ἀκούονται αἱ ἰταλικά μελωδία, καὶ ἀπέμεινεν ἐρημον, περιφρονημένον καὶ καταρρέον, ἀπωλέσαν καὶ τὸν μόνον φρουρὸν του τὸν γέροντα Μίμην, ὅστις ἦτο ἡ ζῶσα ἱστορία του. Sic transit gloria mundi.

Ἄλλ' εἰς τὸ θέατρον τοῦτο διέλαμψεν ἡ καλλονὴ καὶ ἡ χάρις τῶν Ἑλληνίδων τῆς πρώτης δυναστείας, ἐκεῖ μετὰ τὸσους αἰῶνας εὐρον καταφύγιον ἡ Μελπομένη καὶ ἡ Θάλεια, ἐκεῖ μέσα τόσα ἐχύθησαν δάκρυα καὶ τόσοι ἠκούσθησαν γέλωτες, ἐκεῖ αἱ πρώται ἀντήχησαν μελωδία καὶ ἐκορυφώθη ὁ ἐνθουσιασμός τῶσων ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους παρέσυρεν ἡδὴ ὁ πάθος ἡ κατέβαλε τὸ ἄχθος τῶν χρόνων. Αἱ Ἀθηναῖαι ἀπέκτισαν μεγαλοπρεπέστερα θέατρα, τὰ ὅποια θὰ τὰ περιβάλῃ ἴσως μίαν ἡμέραν ἡ δόξα, ἀλλὰ τὰ ὅποια οὐδέποτε θὰ περικλείσωσιν τὴν ποίησιν τῶν πρώτων χρόνων τῆς καλλιτεχνικῆς ἐμφανίσεως ἐν Ἑλλάδι, ἥτις ἀγαλλίσει τὸ ἐγκαταλειμμένον ἐκεῖνο ἐρείπιον.

Ο. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΤΕΦΑ¹

Τὴν ἔποψιν ταύτην τὴν ἀντιλαμβάνετο καλῶς ὁ Πῶπος Ἀράχτης. Ἦτο πρᾶγμα φανερόν ὑποπίπτον καὶ εἰς κοινούς ὀφθαλμούς. Πόσοι ἐξ ἐκείνων οἱ ὅποιοι παρίσταντο εἰς τὴν τελετὴν ἢ ἐπερίμεναν ἔξω νὰ ἴδουν τὴν νύμφην, δὲν τὴν ἔσκωψαν, διότι εἶχε τὴν ἰδέαν νὰ γίνῃ κοντέσσα Τοκαδέλου! Πόσων ἢ γλώσσα ψευδῆς ἢ ἀληθῆς, — ὁ Πῶπος ἐλησμόνησε τὴν ἰδιότητά του, — δὲν ἐπλήγωσε τὴν φιλόδοξον ἐρωτολήπτον, δὲν ἀπεπειράθη νὰ ὑπονομεύσῃ τὴν ὑπόληψίν της, δὲν ἐζήτησε νὰ τὴν δολοφονήσῃ. Ἀλλ' εἰς τὸν σημερινόν θρίαμβόν της, ὅλοι αὐτοὶ ἐσιώπησαν, ἐβουβήθησαν, ἔβλεπαν καὶ ἐθαύμαζαν. Αὐτὸς εἶνε ὁ κόσμος! ἔλεγεν ὁ Πῶπος Ἀράχτης. Καὶ μὲ φαιδρὰν διάθεσιν, ἐν ᾧ παρετήρει διὰ τοῦ δικτυωτοῦ, ἔψαυε διὰ τῆς χειρὸς λάθρα τὴν ὄσφιν τῆς Μάρθας, ἢ ὅποια ἐστρέφετο δυσηρεστημένη μᾶλλον διότι τὴν ἀπέσπα ἀπὸ τὴν ἔκτασίν της, καὶ τῷ ἔλεγε μὲ ὕφος νιανιαρισμένον:

« Σὺ χάσε λοιπόν, καυμένε! »

Καμμίαν φράσιν δὲν ἔλεγε καὶ τίποτε, ἀλλὰ τότε ὁ Πῶπος δὲν ἠσθάνετο καμμίαν εὐχαρίστησιν. Ὡς πρὸς τὴν Κατίαν, τὴν ἔψαυε καὶ ἐκείνην ὀλίγον κατὰ λάθος, ἀλλ' ἄμα ἢ νεῦνις ἐνόησε τὰς κινδυνώδεις διαθέσεις του, μία, δύο, ἐτραβήθη εἰς τὴν ἄκραν, εἰς ἓν σημεῖον ἀπρόσβλητον. Ἐχρειάζεται ὀλίγη ἐπιμονή· ἀλλ' ὁ Πῶπος δὲν εἶχε καιρόν. Ἐπειτα εὐρέθη τόρα πλησίον τῆς ἄλλης φίλης τῆς Μάρθας, τῆς Τζωρτζίνας, ὅχι πολὺ εὐμορφῆς βέβαια, ἀλλὰ μὴ ἀποσυρούσης τὸν πόδα της, ὅσκιος ἐκείνος τὴν ἐπάτει, πάλιν κατὰ λάθος...

« Τὴ Νένε δὲ βλέπω πούπετα, καλὴ δὲν ἦρθε: » εἶπεν ἡ Μάρθα, μάτην ζητοῦσα μεταξὺ τοῦ πλήθους τὴν ἀδελφὴν τοῦ Γιακουμάκη.

— Μπᾶ, ἢ κακομοῖρα, γρήγα γυναῖκα καὶ ποῦ νᾶρθῃ! » ἀπάντησεν ἡ Τζωρτζίνα, εἰς ὅλα ἐνήμερος. « Τὰ πόσα τὴν κάμανε, μὰ δὲν ἤθελε.

— Μὰ ἦτανε μεγάλη δουλειά; ἀπὸ τὸ σπίτι τση καὶ στὴν ἐκκλησίαν, νᾶρθῃ νὰ κάτση σὲ μί' ἀγκωνή;

— Ἐφοῦνη, μάτια μου, δὲ βγαίνει ποτέ τση ἀπὸ τὸ σπίτι. Γιατί, λέει, τὴν ἡμέρα ποῦ θάβγη, θὰ πεθάνῃ. Ἐτσι τὴν φαίνεται.

— Μπᾶ, μπᾶ, μπᾶ! »

Πράγματι εἶχεν ἡ γραῖα Νένε τὴν πρόληψιν αὐτὴν καὶ δὲν ἐζήρχετο ποτέ. Κάποιον Ἅγιον εἶχεν ἴδει πρὸ ἐτῶν εἰς τὸν ὕπνον της. — δὲν ἤξεύρω μήπως ἦτο ὁ Ἅγιος Γοβδελαῆς, — ὁ ὅποιος τῆς ἀπηπόρευσε διὰ προφητείας τὴν ἔξοδον. Καὶ τί καλὰ! Ἡ παρουσία της, ἢ ὅποια γέλωτα μόνον ἤθελε γεννήσει, δὲν ἦτο ἀπόψε ἐπιθυμητὴ διὰ κανένα.

Ἦρχισαν ἤδη νὰλλάζουσαν τὰ στέφανα. Οἱ κουμπάροι παρήλαυνον κατὰ μακρὰν ἀτελεύτητον σειράν. Τριάντα... τριανταπέντε... σαράντα... σαρανταδύο! ἐμέτρησεν ἡ Τζωρτζίνα.

— Σαραντατρεῖς! ἀπάντησε ζωηρὰ ἡ Μάρθα.

— Ὅσκιε, σαρανταδύο! » Καὶ ὁ μικρὸς καυγᾶς ἐξηκολούθησε κατόπι διὰ πολλὴν ὥραν. Ὁ Τόνης ἔσκυπτεν ὀλίγον διὰ νὰ τον ρθάνουν· ἡ Μαργαρίτα ἐμεῖδία διαρκῶς καὶ ἀπῆντα ἐν εὐχαριστῶ ζαχαρένιο εἰς τὸ νὰ ζήσετε! τῶν κουμπάρων, ἄλλο σιγηλόν, μὲλις μαντευόμενον, ἄλλο βροντοφωνοῦν. Παρήλασαν ἐκεῖ πρὸ τῶν στεφάνων ἀριστοκράται καὶ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, κυρίαί, νέοι, κόραι καὶ παιδία. Ὁ ἐφημέριος τῆς Παναγίας μὲ τὸ ἐρυθρὸν φελόνιον καὶ τὴν κατὰλευκον γενειάδα, δὲν ἤμποροῦσε νὰποκρύψῃ τὴν χαρὰν του διὰ τὸ πλῆθος ἐκείνο. Ὅλοι αὐτοὶ θὰ ἔρριπτον εἰς τὸν δίσκον του τὸ ἤμισυ ἀφ' ὅ,τι θὰ ἔρριπτεν ὁ γαμβρός — κατὰ κανόνα. Τί ἄλλο ἤθελε; Καμμίαν σαρανταριά τάλληρα, — ἂν ἔρριχνε δύο ὁ γαμβρός. Τόσα τὰ ἐλογάριαζε καὶ ἡ καίμενη ἢ παπαδιά, τῆς ὁποίας ἡ καρδιά εἶχεν ἀνοιξοῖς ὡς τριαντάφυλλον.

*

Ἡ ἀνθυγία ἢ ὅποια κατέλαθε τόρα τὸ πλῆθος, ἐσήμαινε ὅτι ἡ τελετὴ ἐπλησιάζεν εἰς τὸ τέλος της. Ἦρχισαν νὰ ἐζέρχωνται πολλοὶ διὰ νὰ καταλάβουν θέσιν καλὴν, ὥστε νὰ ἴδουν τὴν νύμφην. Αἱ ἄμαζαι ἤρχισαν νὰνακινουῦνται καὶ εἰζήρχετο ὁ βροντώδης ἦχος τῶν τροχῶν των. Οἱ προσκεκλημένοι ἤρχισαν νὰ συνομιλοῦν ἀρεκτὰ μεγαλοφώνως. Αἱ κυρίαί μάλιστα, κινουσαι πυρετωδῶς τὰ διαποικίλτα ῥιπίδια, κατέπνιγον διὰ τῶν ψιθύρων των τὴν φωνὴν τοῦ Ἀρχιερέως, ὁ ὅποιος κατὰ διαλείμματα ἔβηχεν ὀργιλῶς. Ἐπανῆλθεν ἡ τάξις ὀλίγον εἰς τὸ Ἡσαῖα Χόρρευε, ἀλλὰ μετὰ τὸν ἱερόν αὐτόν χορὸν περὶ τὸν βωμόν τοῦ Ὑμεναίου, κανεὶς δὲν ἤμποροῦσε πλέον νὰκουσθῇ, νὰ ἐπιβληθῇ. Ἡ ἀταξία καὶ ἡ σύγχυσις ἐκορυφώθη. Αἱ νεάνιδες ἐπροσπάθουν νὰ σβύσουν τὰ κηρία τῶν ἀνυπάνδρων, διὰ νὰ ὑπανδρευθοῦν ἐντὸς τοῦ ἔτους· διὰ τὴν ἰδίαν δὲ πρόληψιν, τὴν ὀλίγον σεμνήν, ἐπέπεσαν κατὰ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, ἀπὸ τὸν ὅποιον εἶχον δοκιμάσει οἱ νεόνυμφοι. Ὁ Ἀρχιερεὺς ἀνέγνωσε μεγαλοφώνως τὴν ἀπόλυσιν καὶ ἠλόγησε τὸν λαόν. Αἱ εὐχαὶ καὶ οἱ γέλωτες ἀντήχουν μετὰ τοῦ ἀλαλητοῦ, τῶν συνομιλιῶν καὶ τοῦ κρότου τῶν στασιδίων. Οἱ κουμπάροι προσήρχοντο καὶ ἠσπάζοντο τὰ στέφανα, οἱ συγγενεὶς καὶ αἱ κυρίαί τὸ μέτωπον τῆς νύμφης, ὅλοι δὲ τὰ χεῖλη τοῦ γαμβροῦ. Ἡ κοντέσσα Τοκαδέλου, χαιρετῶσα δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ, ἐκραξε τὴν ἄμαζαν της καὶ ἀνῆλθε πρώτη, διὰ νὰ πρέξῃ νὰ ὑποδεχθῇ εἰς τὴν οἰκίαν τὴν διάδοχόν της. Ἐξω ὁ συνθήροισμένος λαὸς καὶ τὰ παιδία τὴν ἐπευφῆμησαν ἐνθουσιωδῶς. ἐκ τῶν παραθύρων δὲ τὴν ἔραναν διὰ τῶν ἀνθίων. τῶν προωρισμένων διὰ τὴν νύμφην. Αἱ φωναὶ ἐκίνησαν πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν προσοχὴν τοῦ Πῶπου.

« Πᾶω ὄξω νὰ ἰδῶ τὴ νύμφη » εἶπεν « ἔλα, κοπέλες, καὶ στὰ δικὰ σας ».

Καὶ ἔχαίρεττε τὴν Μάρθαν καὶ τὰς φίλας της μὲ θερμὴν περιπαθὴ χειραψίαν, ἀρῆσας πολλὰ χαιρετισμὰ καὶ εὐχαριστίας διὰ τὴν κυρὰ Παπαδιά.

Ἐξω τὸ θέαμα ἦτο ὠραῖον. Ἐτοπιθετῆθη εἰς μίαν γωνίαν τῆς Πλατείας, ὅπου εὔρε δύο τοὺ φίλους, καὶ ἔβλεπε μετ' αὐτῶν. Φανάρια κρεμασμένα στοιχηθὸν ἐπὶ σχοινίων τεταμένων ἔξω τοῦ Ναοῦ, ἐφώτι-

ζαν διὰ τῶν ζωηροῦ φωτός τὸ πολυθρόνον πλῆθος. Τὰ παράθυρα τῶν γύρω οἰκιῶν μεστὰ νεαρῶν νεαρῶν, καὶ ὅλα αἱ γωνίαι πλήρεις γυναικῶν περιέργων καὶ ἀνυπομόνων. Οἱ ἀγυιόπαιδες, μετὰ τῶν ὁποίων εὔρε τόρα τὴν εὐκαιρίαν νὰ συνενωθῇ καὶ ὁ φίλος μὰς Φωτεινός, μὲ ἔκτακτον εὐθυμίαν, ἐπέζητουν τὴν ἐλαχίστην ἀφορμὴν διὰ νὰ ἐκχύνωνται εἰς κραυγὰς καὶ συριγμούς. Αἱ ἄμαζαι ἐστάθμευσαν πρὸ τῆς θύρας, ἀφ' ἧς ἐζήρχετο ὁ κόσμος ὅλοέν, καὶ ὑπεεῖχον αἱ κεφαλαὶ τῶν ἀμαξηλατῶν, μὲ τὰ μαστίγια εἰς τὸ πλευρόν των. Τὸ δὲ ὑψηλὸν κωδωνοστάσιον τῆς Παναγίας, ὄγκος ἀπολλύμενος εἰς τὸ σκότος, ἄνωθεν τῶν ἀποθαμβούντων φαναρίων, ἐξέχυνεν ἀφ' ὅλων του τῶν κωδῶνων ἤχους ὑπὲρ ποτε χαρμωσύνους κατὰ διαλείμματα συχνά.

« Ἦσουνά μέσα; » ἠρώτων τὸν Πῶπον οἱ φίλοι του.

« Ναί. »

— Γιὰ πὲς μας τα λοιπόν.

— Χμ! μανίφικα πράγματα, μανίφικα! ποῦ νὰ κάθουμα; νὰ σὰς τα λέω τόρα. Ἦστερα, νὰ μαζωχτοῦνε καὶ οἱ ἄλλοι. Θὰ σας κάμω νὰ κάμετε γέλια, ποῦ δὲν τα εἶδατε ποτέ σας.

— Ἐγινήκανε παρατράγωδα, μωρέ;

— Οὔ, ὅσα θέλης... ὅσα πῆς. Ἄσε, ἄσε τόρα νὰ γουστάρουμε ἐδῶ.

— Ὁ Δεσπότης ἔκαμε τὸ στεφάνωμα;

— Ἀμὴ πῶς.

— Ἄ, τὰ φτειάσανε λοιπόν μὲ τὸν Τοκαδέλο, ποῦ τσηγριστήκανε λιγάκι, γιὰ τὴ δουλειὰ τοῦ Κοιμητηρίου;

— Καθὼς φαίνεται.

— Ἡ Τοκαδέλαινα ἔφυγε;

— Ναί. Εἶδες μωρέ, κυρὰ ποῦ ἦτανε ἀπόψε ἡ Κίτη;

— Πλάσμα!

Οὕτω συνομιλοῦν διὰ μικρῶν καὶ ἀρχιῶν φράσεων, προσέχοντες εἰς τὸν κόσμον καὶ χάσκοντες εἰς τὰ παράθυρα, ὅπου ἐλαμπύριζε μακρόθεν μαῦρος τις ὀφθαλμός ἢ ξανθὴ κόμη. Ἐπισκοποῦντες τὰς διαθέσεις τῶν περὶ αὐτούς, εὐρισκον ὅτι γενικῶς εὐμένεια εἰλικρινῆς περιστοιχίζε τὸν τελεσθέντα γάμον. Ὅλος ἐκεῖνος ὁ κόσμος, τὸν ὅποιον συνήθροισεν ἡ περιέργεια, ἦγετο καὶ ὑπὸ αἰσθημάτων τινος ἄλλου, τὸ ὅποιον οὐδέποτε εἶχε δοκιμάσει εἰς ἄλλου στεφανώματος πομπήν. Συνεπάθει πολὺ πρὸς τοὺς νεόνυμφους. Ὅ,τι μετ' ἀγῶνα θριαμβεύει, κατακτᾷ τὴν συμπάθειαν τῶν πολλῶν, προπάντων ὅταν εἶνε ἀνισος καὶ δύσκολος ἔρωος. Ἐπειτα ἠγάπων τὸν νέον ἐκεῖνον, τὸν ἀπόγονον τῶν μεγάλων ἀρεντάδων, τὸν ὑψηλόν, τὸν ἀνοικτοπρόσωπον, ὁ ὅποιος ἀνύψωνε σήμερον μέχρι τῆς περιωπῆς του μίαν κόρην τοῦ λαοῦ. Ἠγάπα τὴν νεάνιδα ἐκείνην, τὴν ἀνατραφεῖσαν ἐν τῇ σικίᾳ καὶ τῇ ἐρημίᾳ τῆς συνοικίας, ὡς τὸ ἴον ὑπὸ τὰ πράσινα φύλλα, ἀνερχομένην σήμερον νὰ λάμψῃ, κοντέσσα, ἐπὶ μεγαλοπερεποῦς ἀνθοδόχης. Ὁ φθόνος κατὰ πολὺ μικρὰν δόσιν, δι' ἀπόψε τοῦλάχιστον, ἀνεμειγνύετο εἰς τὰ αἰσθημὰ ταῦτα καὶ αὐτοὶ οἱ κατ' ἀρχὰς εἰρωνευόμενοι τὴν κόρην ἐσιώπων ἢ καὶ ἐνθουσιῶν πρὸ τῆς τελεσεθείσης

νίκης. Εἶχε πολὺ δίκαιον νὰ εἶπῃ ὁ Πῶπος Ἀράχτης πρὸς τοὺς φίλους του:

« Τὰ φόντα τοῦ γέρω Τοκαδέλου σηκωθήκανε σήμερα πολὺ. Δὲν ξέρω σὲ ἄλλη ἐκλογὴ μὴν πάρη περισσώτερους καὶ ἀπὸ τὸ Μήλια ».

Ἦτο ὅμως ἡ ἀλήθεια ὅτι δὲν ἔπτασε διὰ τοῦτο ὁ δυστυχῆς αὐτός. Οὐδέποτε θὰ ἐθυσίαζε τὸν υἱόν του εἰς τὴν δημοτικότητα. Τὴν ἐθήρευεν, ἀλλ' ἔως ἐκεῖ... Ἐφαίνετο πολὺ φαειδρὸς σήμερον ὁ κόντες· ἀλλ' ἐπὶ τῆς μορφῆς του δὲν ἦτο δύσκολον νὰ διακρίνη κανεὶς μυστικὴν τινα μελαγχολίαν — τὸ μόνον νέφος.

Αἶφνης ἐγένετο ἀνακίνησις ἄμαζῶν καὶ συγκίνησις τὴν διέδραμε τὸ πλῆθος:

« Ἡ Νύφη! ἡ Νύφη! »

Ἡ γαμήλιος συνοδεία ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ καὶ ἐτοπιθετῆθη εἰς τὰς ἀμάξας. Ἐφάνη ὁ λεπτοφυῆς μανδύας τῆς νύμφης, παρὰ τὸ μαῦρον φράκον τοῦ γαμβροῦ. Κυρίαί λευκοφόροι μετ' ἀνδρῶν κατελάμβανον τὰς ἄλλας ἀμάξας. Τὸ πλῆθος θεάτο ἐν σιγῇ τὴν ἐτοιμασίαν. Ἀλλ' ἄμα ἢ πρώτη ἄμαξα ἐκινήθη καὶ ἡ πομπὴ ἤρχισε νὰ ἐξελίσσεται διὰ τῆς Πλατείας, ἀφ' ὅλων τῶν λαρύγγων ἀνεδόθη ὄξεια καὶ ὁμόθυμος ἀνακραυγὴ:

« Ἐ, ἔ, ἔ, οὔρα! νὰ ζήσετε! »

— Ζήτω ὁ Τοκαδέλος! Ζήτωωωω! »

Τὴν συναυλίαν διέσπειρον οἱ συριγμοὶ οἱ διάτοροι τῶν ἀγυιόπαιδων, σημεῖα καὶ οὗτοι ἐπευφημίας. Ἀμέσως ἤστραψαν βεγγαλικά καὶ περιεστοίχισαν τὴν ἄμαζαν τῶν νεόνυμφων, ἐπιγύσαντα παντοῦ λάμψεις βοδοχρόους καὶ ὠχρολεύκους. Οἱ κώδωνες ἀντήχουν τόρα μανιωδῶς. Ἀπὸ τῶν παραθύρων ὅπου ὁ εἰς ἔκυπτεν ἄνωθεν τοῦ ὤμου τοῦ ἄλλου, τοὺς ἔρριναν μὲ ἄνθη καὶ κουφέτα καὶ ἐξήχουν τοὺς ἀναμμένους λαμπτήρας. Ἀφ' ἐνός δὲ τῶν παραθύρων τῆς οἰκίας Στέφα, περιδάκρυς ἡ γραῖα Νένε ἐκράτει ἓνα λύχνον καὶ ἔστειλε πρὸς τὴν νύμφην φιλήματα ἐπὶ τῶν ἀκρωτηριασμένων της δακτύλων. Τὴν εἶδεν ἡ Μαργαρίτα καὶ ἀπήντησεν ἐπανειλημμένως εἰς τὸν χαιρετισμὸν της... Καὶ αἱ ἄμαζαι ἔτρεχον ἢ μία κατόπι τῆς ἄλλης καὶ τὰ παιδία ἀπὸ πίσω καὶ ὁ λαὸς μαζί, εὐχόμενος, κραυγάζων, ἐπευφημῶν, μετ' αὐξήσαντος ἐνθουσιασμοῦ:

« Ἐ, ἔ, ἔ, οὔρα! Νὰ ζήσετε! »

— Ζήτω ὁ Τοκαδέλος! Ζήτωωωω! »

Διέσχισαν τὸν Ἄμμον καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν Πλατείαν Ρούγαν. Παντοῦ ἡ ἰδέα τοὺς περιέμενε ὑποδοχῇ. Τοὺς ἔρεγγαν μὲ βεγγαλικά ἄφθονα, ἢ δὲ σειρά τῶν φανῶν, τῶν ἀνηρημένων ἐπὶ σχοινίων, εἰς τὰς στοὰς μάλιστα τῆς Πλατείας Ρούγας ἦτο ἀδιάκοπος. Ἀφ' ὅλων σχεδὸν τῶν παραθύρων, μέγισ οὐ ἢ πομπὴ ἔρθανεν εἰς τὸ ἀρχοντικὸν τοῦ Τοκαδέλου, τὰ ἄνθη, τὰ ρύζια, τὰ κουφέτα, ἐπιπτον βροχῇ. Παντοῦ δὲ ὁ κόσμος ἐθους, γελαστός, φαειδρὸς, τοὺς ἐχαίρετα διὰ κραυγῶν, ἐξερχομένων ἀπὸ βάθους ψυχῆς:

« Ἐ, ἔ, ἔ, οὔρα! Νὰ ζήσετε! »

— Ζήτω ὁ Τοκαδέλος! Ζήτωωωω! »

*

Ἦτο θρίαμβος τῆς Μαργαρίτας προπάντων αἰ-

τός. Δὲν ἐώρταζε μόνον τὴν νίκην τοῦ ἔρωτός της, τῆς θελήσεώς της. Ἡ πορεία τὴν ὁποίαν ἠκολούθει τὸ νυμφικόν της ἄρμα, ἐρχόμενον ἐκ τῶν κάτω τῆς πόλεως πρὸς τὰ ἄνω, νὰ σταματήσει ἀπέναντι ἐνὸς οἰκοσῆμου, ὅπου ἔλαμπον ἀστέρες χρυσοῖ ἐπὶ κυανοῦ οὐρανοῦ, ἦτο πορεία συμβολικὴ, ὁ δὲ αὐλαξ τῆς ὁ φωτεινὸς τὴν περιέβαλλε διὰ νέας αἰγλης, ἡ ὁποία ἐμέθυσε καὶ ἐξεθάμβου τὸν λαόν. Ἡ κόρη ἡ ὠραία, ἦτο ἐν ἐμβλημα τῆς εὐελπίδος κοινωνικῆς ἀναζυμώσεως, ἡ ὁποία ἤρχιζε μὲ τὴν αὐγὴν τῶν νέων ἰδεῶν. Τὰ τεῖχη τῶν παλαιῶν ἐν τῷ τόπῳ προλήψεων κατερρίπτοντο ἐπὶ τῶν πρώτων δὲ ἐρείπιων, ἀνυψοῦσα σημαίας ἐλευθερίας καὶ χειραφετήσεως, ἵστατο σήμερον, τέκνον τῆς προόδου, μία κόρη πυρρόθυξ καὶ μελανόφθαλμος, τῆς ὁποίας τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἐπιμονὴν ἐμαρτύρει τὸ ἐλαφρῶς ἀνυψούμενον χεῖλος. Καὶ ὁ κόσμος τὴν ἐθαύμαζε καὶ τὴν ἐπευφήμει, τὴν ἐφώτιζε διὰ βεγγαλικῶν καὶ τὴν ἔρραινε δι' ἀνθέων.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

ΚΡΥΦΗ ΑΓΑΠΗ

— Εἶναι ἀλήθεια, γιατρέ, πῶς κάποτε στὴν ἀρρώστει' ἀπάνω ὁ ἀρρώστος παραλαλεῖ, καὶ παραλαλῶντας λέει καὶ τὴν ἀλήθεια;

— Νὰ σοῦ πῶ: Σ' αὐτὸ τὸ χωριό, — λέγω τοῦ φίλου μου, — συχνότερα τὴν ἀκοῦς τὴν ἀλήθεια ἀπὸ ἀρρώστους καὶ τρελλούς, παρ' ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ποῦ εἶναι καλά. Καὶ νὰ δῆς τί μοῦ συνέβηκε μὲ μιὰ κόρη στὴν πίσω τὴν ἐνοριὰ, εἶναι τώρα κάμποσος καιρὸς.

Εἶταν ἀρρώστη ἕξι μέρες. Εἶχε μιὰ βραδιά πολλὴ θερμὴ, καὶ τρέξανε νὰ μὲ φέρουν. Ἄλλος δὲν παραστέκονταν παρὰ ἡ μάνα της, γυναίκα ἡσυχὴ καὶ λιγὰν στενοκέφαλη. Ἐκλαιγε ἡ κακόμοιρη καὶ μὲ παρακαλοῦσε νὰ τὴ γλυτώσω τὴν κόρη της. Ἐκαμα ὅτι μπόρεσα, ἔμεινα καὶ λίγη ὥρα στὸ σπῆτι νὰ δῶ τί δρόμο θὰ πάρῃ ὁ πυρετός. Ἀνέβηκα νὰ τὴ ξαναδῶ. Εἶταν χειρότερα. Βύθος καὶ παραλαλητό. Ἀπὸ τὰ λόγια της φαίνονταν πῶς ἔβλεπε λουλουδία κι ἀγκάθια. Ἄγγιζ' ἕνα λουλούδι, καὶ γύριζε καὶ χαμογελοῦσε. Ἄξαφνα τὴν ἀγκύλωνε καὶ τ' ἀγκάθι, κ' ἔβλεπε τὸν πόνο στὸ πρόσωπό της. Παιχνίδι τῆς φαντασίας της, εἶπα μέσα μου. Μὰ σ' ἐν' ἀπὸ τὰ λουλουδία ποῦ μάζευε ὁ πλανημένος ὁ νοῦς της, γύρισε καθὼς παντα τὸ πρόσωπό της κατὰ τὴν ἄλλη μεριά, καὶ, — «μ' ἀγαπάει δὲ μ' ἀγαπάει» μουρμούριζε χαμηλὰ κι ἀσυνάρτητα, σαλεύοντας τὰ δάχτυλά της σὰ νὰ κοβε τοῦ λουλουδιοῦ της τὰ πέταλα.

Λέγω τῆς μάνας, πάμε κάτω γιὰ λίγη ὥρα πάλι. Πήγαμε κάτω, καὶ κάθησε ἡ μάνα κοντὰ στὸ μαγκάλι νὰ μοῦ ψήσῃ καφέ. Καὶ ψήνοντας τὸν καφέ ἔλεγε καὶ ξανάλεγε γιὰ τὴν κόρη της, τί ἀγγελοσ εἶταν, τί χρυσοῦ κορίτσι, τί νοικοκυρεμένο κ' ἔλεγε τὴν ἀλήθεια.

— Μὰ γιὰ πές μου, τὴ βρωτῶ τότες, νὰ μὴν εἶχε τίποτις ἀγάπες ἡ κόρη σου;

— Θεὸς νὰ φυλάξῃ, γιατρέ μου! Δὲν ξέρεις τί ἀθῶο ποῦ εἶναι τὰ κριδιό μου τὸ Λενιώ, ὁ Θεὸς νὰ μοῦ τὴνε γλυτώσῃ!

Ἡ μάνα θάρρψε πῶς κορίτσι γιὰ ν' ἀγαπήτῃ πρέπει νὰ εἶναι ζετσιπωμένο.

Ἔτσι τὴν ἔμαθε τὴν ἀγάπη στὸ σκολειό της.

— Γιὰ συλλογίσου, τῆς κάνω, μὴν τύχη κ' ἔχει κανένα κρυφὸ καημὸ τὸ κορίτσι, καὶ τὴ γιατρέψουμε εὐκολώτερα.

— Ἀρρώστη καθὼς εἶναι, γιατρέ μου, κάλλιο τῶχῳ νὰ τὴνε θάψω, παρὰ νὰ τὸ ντροπιάσῃ τὸ τιμημένο μας τῶνομα.

Εἶδα πῶς τὰ λόγια μου εἶτανε χαμένα, ἦπια τὸν καφέ, ξανακοίταξα τὴν ἀρρώστη, διόρισα γιὰ τρικοῦ γιὰ τὴ νύχτα, κ' ἔφυγα.

Ἦστερ' ἀπὸ ἄλλες τρεῖς μέρες πέρασε ἡ μικρὴ. Δὲ λέγω πῶς δὲν εἶτανε ἀρρώστη, μὰ τὰ νεῦρα τοῦ κοριτσιοῦ εἶχαν ἕνα γάλι ποῦ λίγη χαρὰ, λίγο ἀναγάλιασμα, μμποροῦσε νὰ τὴ γλυτώσῃ.

Πῆγα στὸ λείψανο, γιατί τὸ πόνεσα τὸ κακόμοιρο. Ράγιζε ἡ καρδιά μου νὰ βλέπω τὴ μάνα του νὰ ξεσκίζεται ἀπάνω στὸ καταστόλιστο ἐκεῖνο κορμί, ποῦ ἄλλο τῆς ζωῆς δὲν τοῦ ἔμενε παρὰ ἕνα χαμόγελο ἡσυχῶ.

Ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ τροπαριοῦ ποῦ μὰς προσκαλεῖ στὸ στερνὸ τὸ φιλί. Μόλις ἐχωρίσανε τὴν ἀπαρηγόρητη μάνα ἀπὸ τὸ ψυχαγμένο τὸ πρόσωπο, καὶ σιμώνει ἕνα παιδί, ὡς δεκοχτῶ χρονῶ νὰ δώσῃ κι αὐτός τὸ στερνὸ τοῦ τὸ φίλημα. Εἶταν τῆς γειτονιάς, γινώριζε τὸ σπῆτι τους, θάρρῳ καὶ στὸ σκολειό μαζί πήγαιναν. Καθόλου λοιπὸν παράξενο ποῦ σίμωνε κι αὐτός μὲ βρεμμένα μάτια! Σήκωσαν τὸ λείψανο, τῶθαψαν, ἔφυγε ὁ κόσμος, ἕκαμα νὰ φύγω καὶ γώ. Μὰ ἀντὶς νὰ βγῶ ἀπὸ τὴ μεγάλη τὴ θύρα, ξεκίνησα νὰ βγῶ ἀπὸ τὸ πορτί τοῦ ἀπάνω δρόμου, γιὰ νὰ πάγω στὴν ἀγορά. Ἐκαμα λοιπὸν γύρο ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά. Ἐκεῖ, ὄξω ἀπὸ τὸ Ἅγιο Βῆμα, σὲ μιὰ κώχη μοναχικὴ, ποιόνα νὰ δῶ, παρὰ τὸ ἴδιο τὸ παιδί ποῦ φίλησε τὸ λείψανο τῆς Λενιώ. Ἐκλαιγε τὰ πύρινα τοῦ ὁ δύστυχος. Συλλογίστηκα μιὰ στιγμή νὰ πάγω νὰ τοῦ μιλήσω καὶ νὰ τοῦ πῶ τὸ τί ἔλεγε ἡ Λενιώ του ἀπάνω στὸν πυρετό της. Μὰ δὲ βάσταζε ἡ καρδιά μου. Εἶπα, ἡ ἀγάπη αὐτὴ γεννήθηκε κρυφὴ, κρυφὴ πρέπει καὶ νὰ ποθάνῃ.

Α. Ε.

ΑΝΑ ΤΟ ΑΣΤΥ

Ὁ κ. Ἀγγελοσ Βλάχος προσελήφθη ὡς ἀρχισυντάκτης τῆς Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων. Ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν ἐνεργὴν καθημερινὴν δημοσιογραφίαν παλαιμάχου δημοσιογράφου καὶ ἀνθρώπου τῶν γραμμῶν, τὸν ὁποῖον ἀπερρόρα μέχρι τοῦδε ἡ δημόσιος ὑπηρεσία, εἶνε γεγονός ἀξίον ἰδιαιτέρας ἀναγραφῆς. Ἡ εὐρεία μόρφωσις, τὸ πρακτικὸν πνεῦμα, αἱ στερεαὶ ἰδέαι, ἡ σθεναρὰ εὐτολμία, ἡ γλαφυρότης τοῦ ὕφους καὶ ὅσα ἄλλα προτερήματα καθιστῶσι τὸν κ. Ἀγγελοσ Βλάχον ἕνα τῶν μᾶλλον διακεκριμένων λογίων μας, εἶνε τόσα ἐγγύγια περὶ τῆς εὐδοκίμησεως τοῦ φύλλου, τοῦ ὁποῖου ἀνέλαβε τὴν σύνταξιν. Ἰδιαιτέρως ὁ παρ' ἡμῖν δημοσιογραφικὸς κόσμος ἀνεξαρτήτως κομματικῶν ἢ φιλολογικῶν ἀποχρώσεων χαιρετίζει τὴν νέαν ταύτην ἐμφάνισιν τοῦ κ. Ἀγγελοσ Βλάχου, συναδέλφου σεβαστοῦ, περιποιούντος τιμὴν εἰς τὸν Τύπον.

+

Δυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν ὡς μιάν ἐπιτυχίαν τὸ ἀνάγνωσμα τοῦ κ. Βελλικανίτη εἰς τὸν Παρνασσόν περὶ τῶν θεάτρων ἐπὶ Ὀθωνος—τῆς μελέτης ἡ ὁποία δημοσιεύεται εἰς τὴν Ἑστίαν. Τὸ θέμα καὶ τὸ ἔνομα τοῦ ὀμιλητοῦ ἐπροκάλεσαν κόσμον πολύν, προπάντων κυρίας, καὶ ἡ αἴθουσα δι' αὐτῶν προσέλαβεν ὄψιν θελκτικωτάτην. Ἡ ἀγάπη αὐτῆ τοῦ ὄρατον φύλλον πρὸς τὴν νεωτέραν μας φιλολογίαν καὶ χαρακτηριστικὴ εἶνε καὶ πολὺ ἐνθαρρυντικὴ. Εἶχε δίκαιον ὁ κ. Ψυχάρης ὅταν εἶπεν ὅτι διὰ τὰς κυρίας γράφομεν καὶ ὀμιλοῦμεν... Ἄλλ' ἐπιστρέφομεν εἰς τὸ ἀνάγνωσμα. Ὁ κ. Βελλικανίτης δὲν ἀναγινώσκει πολὺ εὐμορφα—πρέπει νὰ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν. Νομίζει κανεὶς ὅτι ἔχει ἐνώπιόν του χειρόγραφον ξένον, δυσανάγνωστον καὶ ἡ ἀνάγνωσις του σκοντάπτει καὶ ἐντείνει τὴν προσοχὴν καὶ κουράζει. Καὶ ὅμως τόσον ἦτο ὠραῖον τὸ ἀνάγνωσμά του, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀπαγγελίας, τόσον ἄφθονα, περιέργῳ καὶ ἀστεία τὰ ἀνέκδοτά του, ὥστε τὸ ἀκροατήριον ἐγένετο καὶ ἐχειροκρότει συχνότατα. Οὕτως ἡ ὥρα παρήλθεν εὐφρόδονος, ζωηροτάτη, ἕσον εἰς ὀλίγας φιλολογικὰς ἐσπερίδας, καὶ εἰς τὸ τέλος ὁ ὀμιλητὴς ἐδέχθη θερμότερα συγχαρητήρια.

+

Τὴν ἀθηναϊκὴν κοινωνίαν ἀπασχόλησεν, ἐξέπληξεν ἐπρεπε νὰ εἴπω καλλιτέρα, τὸ γεγονός τῆς μεταξὺ Κωνσταντινουπόλου καὶ Πάλλης μονομαχίας. Ἐνεκα μιᾶς φράσεως τοῦ δευτέρου, ἐν τῇ Βουλῇ, ὁ κ. Κωνσταντοπούλος ἔστειλε πρὸς τὸν κ. Πάλλην τοὺς μάρτυράς του καὶ τὴν μεθεπομένην ἐγένετο ἡ μονομαχία περὶ τὴν ἐνάτην τῆς πρωίας, εἰς θέσιν Γουδί, μιᾶς βολῆς ἀνταλλαγείσης, εὐτυχῶς ἄνευ ἀποτελέσματος. Τὸ ἐθιμον τῆς μονομαχίας εἶνε ἀσυνήθιστον ἀκόμη παρ'

ἡμῖν, προπάντων δι' ἀνθρώπους τῆς ἡλικίας καὶ τῆς θέσεως τῶν μονομάχων· διὰ τοῦτο ὁ κόσμος ἐδειξε κατ' ἀρχὰς τόσην δυσπιστίαν πρὸς τὴν εἰδήσιν.

+

Πόσον πρακτικὴ εἶνε ἡ φιλάνθρωπιὰ τῶν Ἀγγλων, μαρτυρεῖ τὸ κατωτέρω γεγονός, τὸ ὁποῖον εἴμπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα διὰ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς ὀμογενεῖς. Πλούσιος Ἀγγλος παρπειδημῶν ἐνταῦθα, ὁ κ. Δάβεν, μαθὼν ὅτι πολλοὶ Ἕλληνας πολῖται κρατοῦνται εἰς τὰς φυλακὰς ἕνεκα χρεῶν ἀσμερῶν πρὸς τὸ δημόσιον, ἐζήτησε τὴν ἀδειαν νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς φυλακὰς, νὰ ἴδῃ τοὺς κρατούμενους διὰ χρέη μέχρις ἑκατὸν δραχμῶν καὶ νὰ ὑπολογίσῃ τί χρειάζεται διὰ νὰπαλλάξῃ τοὺς πτωχοὺς αὐτοὺς τῆς περαιτέρω προσωποκρατήσεως πληθρόνων αὐτῶς τῆς πρὸς τὸ δημόσιον ὀφειλῆς των. Ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης ἐξήχθη ὅτι εἴκοσι ἦσαν ὅλοι οἱ δυστυχεῖς αὐτοί, ὀλιγώτεροι δὲ ἀπὸ διερχίλιας δραχμῶν ἐχρειάσθησαν εἰς τὸν Ἀγγλον φιλάνθρωπον διὰ νὰποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν εἰς πολῖτας οἱ ὁποῖοι οὔτε κακοῦργοι ἦσαν οὔτε ἀχρησίμευτοι εἰς τὰς οἰκογενίας των καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν.

Τὰ ἑκατομύρια τῶν ἑλληνικῶν δωρεῶν, προωρισμένα διὰ φανταστικῶν καὶ ὑπερνεφέλους σκοποῦς, πόσον καλλίτερον θὰ ἦτο ἂν ἐχρησιμοποιούντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον!

+

Καὶ ἐπειδὴ πρόκειται περὶ φιλάνθρωπιᾶς, ἴδου πῶς διατέθη ἡ ἐξ 25000 δραχμῶν δωρεὰ τοῦ ἐν Παρισίῳ κ. Χρηστάκη Ζωγράφου, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν, ὡς ἡγεγέλαμεν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον, ὁ φιλάνθρωπος ὀμογενὴς ἐπὶ τῇ πενητηκονταετηρίδι τῶν γάμων του. Ἐξ αὐτῶν ἐδόθησαν εἰς τὸ Παιδοκομεῖον Δρ. 2500, εἰς τὸ Δρομοκαίτιον Φρενοκομεῖον 2500, εἰς τὸ Νοσοκομεῖον ὁ «Εὐαγγελισμὸς» 2000, εἰς τὸ Ἄσυλον τῶν ἀνιάτων 2000, εἰς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον Χατζή-Κώστα 2000, εἰς τὸ Ἀμαλίσιον Ὀρφανοτροφεῖον 2000, εἰς τὸ Νοσοκομεῖον ἡ «Ἐλπίς» 2000, εἰς τὸ Βρεφοκομεῖον 2000, εἰς τὴν ἐν «Χριστῷ Ἀδελφότητα» 1500, εἰς τὸν Σύλλογον τῶν ἀπόρων γυναικῶν 1000, εἰς τοὺς ἀπόρους μαθητὰς τοὺς συντηρούμενους ὑπὸ τοῦ Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου 1000, εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Ἀπόρων Παίδων «Παρνασσῶ» 1000, εἰς τὴν «Φιλοπότων Ἀδελφότητα» 1000, εἰς τὸν «Ἱερὸν Σύνδεσμον» 1000, εἰς τὸ «Ἄσυλον Ἀγ. Αἰκατερίνης» 1000, εἰς τὴν ἑταιρίαν ὁ «Ἑλληνισμὸς» 500 (!) Ἐκ τῶν χιλιάδων αὐτῶν, πόσαι νομίζετε θὰ πληρώσουν πραγματικὰ καὶ ἐπιγεύσας ἀνάγκας, ὅπως αἱ ὀλίγαι τοῦ κ. Δάβεν;

+

Εἰς τὸ Ἄστυ ὁ κ. Παγανέλης ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ἄρθρον περὶ τοῦ χαιρετισμοῦ τῆς Σημαίας. Τὸ Σκρίπ ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ ἄρθρον αὐτό, δορικῶς ψέγον τοὺς μὴ ἀποκαλυπτομένους πρὸ τοῦ ἐθνικοῦ ἐμβλήματος, ἐπέφερον ἀμέσως τὸ ἀποτελέσματός του καὶ διηγείταί τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον:

Τὸν κ. Α. διερχόμενον χαιρετᾷ κάποιος.

— Τὸν γνωρίζεις; τὸν ἐρωτᾷ ὁ φίλος του.

— Ὅχι. Ἀλλὰ εἶνε ἀνταποκριτὴς τῆς Σημαίας τοῦ Λονδίνου.

ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Κατὰ τὴν «Ἀκρόπολιν» ἐν τῷ χωρίῳ Ἀκ-κετζελί, τῆς ἐπαρχίας Ἀλμυρού, ἀνευρέθη ὑπὸ τινος γεωργοῦ ἀροτριῶντος τὸν ἀγρόν του, κεφαλὴ ἐκ λευκοῦ μαρμαροῦ εἰς φυσικὸν μέγεθος, κεκλιμένη πρὸς τὰ δεξιὰ, ἔργον ἀοίστης τέχνης. Δυστυχῶς ὁμοίως ἢ εἰς, τὸ στόμα καὶ ὁ πώγων εἶνε ἐφθαρμένα ἐκ τοῦ χρόνου. Τὸ ὄνιον δὲ τοῦ γεωργοῦ ἐσχημάτισε διαφόρους διαυλακώσεις ἐν τῷ μετώπῳ. Τὸ δεξιὸν οὖς καὶ οἱ κρόταροι εἶνε ἐφθαρμένοι.

Ἐπίσης ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ ἀνεκαλύφθη ὑπὸ ἄλλου γεωργοῦ μικρὸν μὲν, κομψὸν δὲ ἀγαλμάτιον Ἀπόλλωνος, ὕψους 0 μ. 80 γαλκοῦν. Ἡ στάσις τοῦ θεοῦ εἶνε κλασικὴ. Οὐδεμία ἑλλειψίς ἐν αὐτῷ παρατηρεῖται, πλην τῆς δεξιᾶς χειρός, ἧς λείπει ἡ παλάμη.

Ἐπίσης ἐν τῇ θέσει «Τσουράνη βρύσις» ἀνεκαλύφθη ὑπ' ἀνθρακίων ἀνακακπτόντων ἀρχαίους τάφους, ἐν τινι τάφῳ ἐγγειρίδιον γαλκοῦν μετὰ παραστάσεως.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά

Ἐν Φλωρεντίᾳ ἐξεδόθη ἐσχάτως τὸ πρῶτον τεύχος διαφόρων στιχορρηγμάτων εἰς ἀρχαίαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετὰ λατινικῆς μεταφράσεως ὑπὸ Ἰωάννου Βαττανῆ. Τὰ κλασσικὰ ταῦτα γυμνάσματα ἐλέγχουν τελείαν γνώσιν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλῶσσης καὶ φιλολογίας καθὼς καὶ τῆς λατινικῆς. Ὀλίγιστοι ἐκ τῶν παρ' ἡμῶν καταγνωμένων εἰς τὴν φιλολογίαν θὰ ἐδύναντο νὰ χειρισθῶσι τὸν κλάκρον μετὰ τόσης εὐχερείας, γραφόντες καὶ εἰς τὰς δύο κλασσικὰς γλώσσας. Αὐτὰ διὰ τὴν γλωσσικὴν μορφήν, διότι αἱ ἔνοιαι τῶν στιχορρηγμάτων δὲν εἶνε πολλοῦ λόγου ἄξια. Τὸ τεύχος ἐπιγράφεται: Joannis Battani, Anthologia Parva Graeco-Latina.

— Ἐξικριτικῆς τιμῆς ἠξιώθη κατ' αὐτὰς ἐν Σκωτίᾳ ὁ διαπρεπὴς λόγιος καὶ ἡμέτερος συνεργάτης κ. Δ. Βικέλας, ἀνακηρυχθεὶς ἐπίτιμος διδάκτωρ τοῦ ἐν Ἐδιμβούργῳ Πανεπιστημίου κατὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ νέου αὐτοῦ πρυτανεὸς λόρδου Μπιούτ. Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ὅτι ὁ κ. Βικέλας ἀναγράφεται ὡς πρῶτος Ἕλλην τοῦτον διπλώματος τοῦ ἐξηθέντος Πανεπιστημίου, ἐνὸς τῶν ἀρχαιοτάτων, ἰδρυθέντος κατὰ τὸ 1410. Μετὰ τοῦ κ. Βικέλα ἀνεκηρύχθησαν διδάκτορες καὶ ἄλλοι ἕξοχοι τῆς Ἀγγλικῆς ἀνδρῶν πολιτικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν, ἧτοι ὁ Γλαδστον, ὁ Σκόλσβακ, ὁ περιώνυμος ἀστρονόμος Huggins, ὁ διάσημος γημικός Dewar καὶ ὁ Ραββίνος Lowy, πρῶτος βαθμίνος λαμβάνων τιμητικὸν βαθμῶν ἀκαδημαϊκοῦ ἐν τῇ Μ. Βρετανίᾳ.

— Ὁ γαλλικὸς τύπος γέμει κριτικῶν ἄρθρων περὶ τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σφοκλέους, παρασταθείσης ἐσχάτως κατὰ μεταφράσιν τῶν Αὐγουστου Βακκεροῦ καὶ Παύλου Μορις ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Γαλλικοῦ θεάτρου τῶν Παρισίων. Ἡ διδασκαλία τοῦ ἀθανάτου ἀριστοουργήματος ἐξήγειρεν ἄκρως ἐνθουσιασμὸν.

— Ἐσχάτως ἐν τῇ Βερολίνῳ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν ὁ Ἐρνεστος Κούρτιος ἔκαμε σπουδαιοτάτην διλέξιν περὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐν Ἀθήναις. Κατὰ τὸν Κούρτιον ὁ Παῦλος ἐγένετο τέλειος Ἕλλην.

Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος σημίτης, ὁ ὁποῖος ἀνήκων εἰς τὴν ἐκλεκτὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους φυλὴν, ἔμεινε πιστὸς εἰς τὸν ἴδιον λαόν, ἐκόμισε δὲ εἰς Ἀθήνας ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὸ πολυτιμώτατον τῶν ἰουδαίων κτήμα, τούτεστι τὴν δραστηριότητα τοῦ θερησκευτικοῦ βίου καὶ τὴν καθαράν καὶ ἀγνήν καὶ Θεοῦ θεωρίαν. Ὁ μὴ ἀποδεγόμενος τὴν ἱστορικὴν ἀξίαν τῶν ὑπὸ τοῦ Παύλου ἐν Ἀθήναις λεγθέντων, καταστρέφει, κατὰ τὸν Κούρτιον, μίαν τῶν σπουδαιοτάτων τελίδων τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐπισημονικά

Ἄν η γ γ εἰ λ α μ ε ν ἄ λ λ ο τ ε ρ ἄ κ α τ ἄ τ ἡ ν π ε ρ ρ ε ἰ ρ ο ν τ ο ῦ Ἀ γ γ λ ο ῦ κ α θ η γ η τ ο ῦ Γ ἄ ρ ν ε ρ ἀ π ο σ τ ο λ ῆ ν. ἀ π ε λ θ ὄ ν τ ο ς εἰ ς Ἀ φ ρ ι κ ῆ ν π ρ ὸ ς μ ε λ ε τ ῆ ν τ ῆ ς γ λ ὶ ὡ ς ς τ ῶ ν π ι θ ῆ κ ω ν. Ἦ δ ῆ ὁ κ α θ η γ η τ ῆ ς Γ ἄ ρ ν ε ρ ἐ π α ν ῆ λ θ ε ν εἰ ς Ἀ γ γ λ ῖ α ν ἀ π ο κ ο ῖ μ ῖ ζ ο ν τ ῆ ν π ε π ο ῖ θ ῆ σ ι ν ὅ τ ι ὑ π ἄ ρ χ ε ἰ γ λ ὶ ὡ ς ς α ἰ δ ι α ἰ τ ῆ ρ α μ ε τ α ξ ῦ τ ῶ ν π ι θ ῆ κ ω ν, τ ῆ ν ὁ π ο ῖ ο ν ὁ ἀ ν θ ρ ὡ π ο ς ἡ μ ο ς ἄ ν ἔ κ ω ἰ θ ῆ, φ ῆ ρ ε ἰ δ ῆ μ ε θ' ἕ κ α τ ο ῦ δ ῦ ο λ α μ π ρ ο ῦ ς Σ κ ι μ π α ζ ῆ δ ε ς, μ ε τ ἄ τ ῶ ν ὁ π ο ῖ ὡ ν, κ α τ ἄ τ ι ν α ἐ φ η μ ε ρ ῖ δ ἄ, σ υ ν ε ν ν ο ῦ ε ἰ τ α ὡ ς φ ἰ λ ο ς π α λ α ῖ ο ς. Ὁ Γ ἄ ρ ν ε ρ ἐ ξ ῆ ρ ε ν ἕ κ α τ ὸ ν κ αὶ μ ῖ α ν ἡ μ ῆ ρ α ς ἐ ν τ ὸ ς τ ο ῦ κ λ ω β ο ῦ τ ο ῦ εἰ ς τ ἄ π ρ ὸ ς τ α δ ἰ ἄ τ ῆ ς Ἀ φ ρ ι κ ῆ ς μ ε τ α ξ ῦ Σ κ ι μ π α ζ ῆ δ ω ν κ αὶ Ο ὔ ρ α γ γ ο τ ἄ κ ω ν ἀ ν α σ τ ρ ε φ ὸ ς μ ο ς.

— Ὡ ς σ υ π λ ῆ ρ ὡ μ ο ς τ ο ῦ Ὁ δ ῆ γ ο ῦ τ ῶ ν Μ η τ ῆ ρ ὡ ν, ὁ π α ρ' ἡ μ ῖ ν ἰ α τ ρ ὸ ς κ αὶ ὑ φ η γ ῆ τ ῆ ς κ. Κ. Κ υ ρ ι α ζ ῖ δ ῆ ς μ ε τ α φ ρ ἄ ς ε ἰ ἔ δ ω κ ε τ ὸ Ν ε ο γ ρ ῶ ν, τ ο ῦ γ α λ λ ο ῦ μ α ι ε υ τ ῆ ρ ο ς Ὡ δ ἄ ο ς. Τ ο β ἰ β λ ῖ ο ν τ ο ῦ τ ο σ κ ο π εῖ ν ἄ δ ἰ δ ῆ ξ ῆ τ ῆ ν μ η τ ῆ ρ α τ ἄ ς ἀ ν α γ κ α ῖ α ς γ ν ὄ ς ε ἰ ς τ ῆ ν ὑ γ ι ε ἰ ν ῆ ν τ ο ῦ ν ε ο γ ρ ῶ ν τ ῆ ς ἀ ν α τ ρ ο φ ῆ ς, π ε ρ ἰ λ α μ β ἄ ν ε ἰ δ ῆ π ἄ ν ἔ τ ι ἐ γ ν ὴ σ θ ῆ κ αὶ ἐ δ ῆ μ ο σ ι ε ῦ θ ῆ ἐ σ χ ἄ τ ῶ ς ἐ π ἰ τ ο ῦ ἀ ν τ ι κ ε ἰ μ ῆ ν ο ῦ τ ο ῦ τ ο ῦ. Ὁ κ. Κ υ ρ ι α ζ ῖ δ ῆ ς φ ρ ο ν ε ἰ ὅ τ ι ἡ π α ρ' ἡ μ ῖ ν π α ρ α τ η ρ ο ῦ μ ῆ ν ἕ κ τ α κ τ ο ς θ ν ῆ σ ι μ ὸ τ ῆ ς τ ῶ ν π α ἰ δ ῖ ὡ ν ὀ φ ε ἰ λ ε ἰ τ α ἰ κ υ ρ ῖ ὡ ς εἰ ς τ ῆ ν σ τ ο ι χ ε ἰ ὡ δ ῆ ἄ γ ν ο ἰ α ν τ ῶ ν ἑ λ λ ῆ ν ἰ δ ῶ ν μ η τ ῆ ρ ὡ ν π ε ρ ἰ τ ὶ ὡ ν κ α ν ὄ ν ῶ ν τ ῆ ς β ρ ε φ ι κ ῆ ς ὑ γ ι ε ἰ ν ῆ ς, κ αὶ τ ῆ ν ἑ λ λ ε ἰ ψ ῆ ν τ α ῦ τ ῆ ν σ κ ο π ο ῦ ν ν ἄ ν α π λ η ρ ὴ σ σ ο ῦ ν τ ἄ β ἰ β λ ῖ α τ ο ῦ. Κ α τ ἄ π ὸ ς τ ὸ ὁ λ ὸ γ ο ς ο ὔ τ ο ς τ ῆ ς θ ν ῆ σ ι μ ὸ τ ῆ ς εἶ ν ε ὁ ἀ λ ῆ θ ῆ ς, δ ῆ ν εἶ ν ε π ρ ο φ ἄ ν ε ς ἄ λ λ ἄ π ρ α γ μ α τ ῖ κ ὡ ς ἡ σ τ α τ ῖ σ τ ἰ κ ῆ π α ρ ἔ χ ε ἰ π ε ρ ἰ ἔ ρ γ α ἐ ξ ἄ γ ρ ὸ μ ε ν α. Ἐ ν Ἀ θ ῆ ν α ῖ ς τ ὸ τ ρ ῖ τ ο ν τ ὶ ὡ ν θ ἄ θ ἄ τ ῶ ν ἀ ν α φ ῆ ρ ε τ α ἰ εἰ ς τ ὸ π ρ ὶ τ ὸ ν τ ῆ ς ἡ λ ῖ κ ἰ α ς ἔ τ ο ς, τ ὸ ἡ μ ῖ σ ο δ ἄ ε ἰ ὡ ἄ ν ὡ ς εἰ ς τ ῆ ν μ ῆ ρ ῖ τ ο ῦ π ἔ μ π τ ο ῦ ἔ τ ο ς ἡ λ ῖ κ ἰ ἄ ν. Κ α τ ἄ τ ὸ ν κ. Κ υ ρ ι α ζ ῖ δ ῆ ς, ο ὔ δ ἄ ἄ ἄ ἔ τ ο ς ἡ σ τ α τ ῖ σ τ ἰ κ ῆ ἐ φ θ ἄ ς ε ν εἰ ς τ ῆ ν κ α τ α π λ η κ τ ἰ κ ῆ ν α ἰ τ ῆ ν ἀ ν ἄ λ ο γ ῖ α ν.

— Μ ε τ' ὀ λ ῖ γ α ς ἡ μ ῆ ρ α ς τ ε λ ο ῦ ν τ α ἰ ἐ ν Π α ρ ἰ ς ῖ ο ς τ ἄ π ο κ α λ ο ῦ π τ ῆ ρ α τ ο ῦ μ η μ ε ἰ ο ῦ τ ο ῦ Κ ο ν δ ο ρ σ ῆ. Τ ὸ ἀ γ ἄ λ μ α τ ο ῦ μ ε γ ἄ λ ο ῦ μ α θ η μ α τ ῖ κ ο ῦ κ αὶ φ ι λ ο ς ο φ ο ῦ θ ἄ σ τ η θ ῆ π ρ ὸ τ ο ῦ Ἰ ν σ τ ι τ ο ῦ τ ο ῦ, π α ρ ἄ τ ὸ ἀ γ ἄ λ μ α τ ο ῦ Β ο λ τ α ῖ ρ ο ῦ.

— Κ α τ ἄ τ ο ῦ ς Κ α ἰ ρ ο ῦ ς ὁ ἐ κ Σ ῦ ρ ο ς κ. Α ὕ σ α ν δ ὠ ς Γ ι α μ β ἄ λ α κ ῆ ς, ἐ π ε ν ὴ σ ῆ ς ν ἑ ὸ ν ε ἰ δ ο ς ἄ τ μ ο ς ρ ἰ χ α ν ῆ ς, ἡ ὁ π ο ῖ α κ α ν κ α λ ῖ σ κ ῆ κ α ὕ σ ι μ ο ν ὤ λ ῆ ν ὀ λ ι γ ὡ τ ῆ ρ ἄ ν κ α τ ἄ 30 0/0 ἐ ν ὧ τ ο ῦ ν ἄ ν τ ῖ ο ν α ἰ ῴ ζ ἄ ν ε κ α τ ἄ 30 0/0 τ ῆ ν τ α χ ῦ τ ῆ τ ἄ. Τ ῆ ν ἐ π ἰ ν ὴ ρ ἰ σ ῖ ν τ ο ῦ ὑ π ἔ β α λ ε μ ε θ' ὑ π ο μ ν ῆ μ α τ ο ς εἰ ς τ ῆ ν γ α λ λ ῖ κ ῆ ν Κ υ β ἔ ρ η ν ῆ σ ι ν, π ρ ο σ κ λ ῆ θ ε ἰ ς εἰ ς Π α ρ ἰ ς ῖ ο ς ἐ ξ ε τ ἔ λ ε σ ε ν ἐ ν ὴ ὡ ν ἰ ο ἰ κ ῆ ἔ π ἰ τ ρ ο φ ῆ ς ἐ φ α ρ μ ο ς ἐ π ἰ ἄ τ μ α κ ἄ τ ο ῦ, α ἰ ὁ π ο ῖ α ἀ π ἔ δ ε ἰ ξ ῆ ν ἀ λ ῆ θ ε ἰ ς τ ο ῦ ς ἰ σ ἡ μ ο ς ἰ μ ὸ ς τ ο ῦ. Ἦ δ ῆ π ρ ὸ κ α ἰ τ α ἰ ν ἄ κ α τ α σ κ ε υ ἄ σ θ ῆ ἄ τ μ ο ς π λ ῖ ο ἰ ο ν φ ῆ ρ ο ν τ ῆ ν ν ἑ ἄ ν ἄ τ μ ο ς ρ ἰ χ α ν ῆ ν τ ο ῦ κ. Γ ι α μ β ἄ λ α κ ῆ ς, δ ἰ ἄ ν ἄ δ ε ἰ χ θ ῆ ἄ ν π ρ ὸ ἄ γ ῆ τ α ῦ τ ἄ ἀ π ο τ ε λ ῆ ς μ α τ α, ὅ α ἐ π ἰ τ ῆ ς ἄ τ μ α κ ἄ τ ο ῦ, κ αὶ τ ὴ γ γ ὲ ὁ ἐ φ ε ρ ῆ τ ῆ ς π ρ ο ν ο μ ῖ ο ῦ. Μ ε τ α β ἰ β ἄ ζ ο μ ε ν τ ῆ ν ε ἰ δ ῆ σ ι ν μ ε τ ἄ π ἰ ῴ ς ἔ π ἰ φ ο λ ῶ ζ ο μ ε ς.

Καλλιτεχνικά

Ἐ ν δ ἑ κ α γ ἡ λ ῖ κ ἰ ὰ ς φ ρ ἄ γ μ α τ ὡ ν σ ῦ ν ἡ χ θ ῆ ς ἄ ν ὸ ς ὀ λ ῖ γ ὡ ν ἡ μ ῆ ρ ὡ ν ἐ κ τ ῆ ς π ρ ὶ τ ῆ ς ἐ γ γ ρ α φ ῆ ς ἐ ρ ἄ ν ὡ ν ὑ π ἔ ρ ἀ ν ε γ ἑ ρ ὴ ς μ η μ ε ἰ ο ῦ εἰ ς τ ὸ ν Γ κ ο ῦ ν ὸ. Ἦ ἐ κ ὀ ἄ ἄ λ ο ῖ ς α ἰ τ ῆ τ ῆ ς κ ο ἰ ν ῆ ς σ υ μ π α θ ῆ ἰ α ς θ ε ω ρ ε ἰ τ α ἰ μ ο ν α δ ἰ κ ῆ.

Θεατρικά

Εἰ ς τ ὸ Ὡ δ ε ἰ ὸ ν π α ρ ε σ τ ἄ τ ῆ ἐ σ χ ἄ τ ῶ ς ὁ Ν ὸ θ ο ς τ ο ῦ Ἀ λ ε ξ ἄ ν δ ρ ο ς Δ ο ῦ ς α ἰ. Ἐ π ἰ τ ῆ ε ἰ κ α ἰ ρ ῖ α τ α ῦ τ ῆ α ἰ γ α λ λ ῖ κ ἰ ἄ φ η μ ε ρ ῖ δ ε ς ἐ κ ρ ο ἄ ζ ο ῦ ν τ ῆ ν ε ὔ χ ῆ ν ἵ ν α δ ο θ ῆ τ α χ ῆ ς εἰ ς π α ρ ἄ ς τ α ἰ ν ἡ Ὁ δ ὸ ς τ ὶ ὡ ν Θ η ῖ β ἄ ν, τ ὸ π ρ ὸ π ο λ λ ο ῦ π ε ρ α τ ὴ θ ἑ ν ἔ ρ γ ο ν τ ο ῦ ἐ ξ ὄ χ ο ῦ δ ρ α μ α τ ῖ κ ο ῦ.

— Εἰ ς τ ὸ Ἐ λ ε ῦ θ ε ρ ο ν θ ἑ ἄ τ ρ ο ν π α ρ ε σ τ ἄ τ ῆ ς ἄ ν ὸ ς μ ε τ' ἐ π ἰ τ υ χ ῖ α ς τ ῆ ν α ἰ τ ῆ ν ἐ σ π ἔ ρ α ν « Ἡ Χ ρ ε ῶ κ ο π ἰ α » τ ο ῦ Β γ ἰ ὸ ς τ ο ῦ, τ ο ῦ μ ε γ ἄ λ ο ῦ ν ο ρ θ ῆ γ ο ῦ π ο ἰ η τ ο ῦ κ αὶ « Π ο ἰ η τ ῆ ς κ αὶ Χ ρ η μ α τ ῖ σ τ ῆ ς » μ ο ν ὸ ς ρ α κ τ ὡ ν ἑ μ μ ε τ ρ ο ν τ ο ῦ Β α ν κ ῖ ο ς, π λ ῆ ρ ε ς γ α λ λ ῖ κ ῆ ς ε ἰ ρ ο ν ε ἰ α ς.